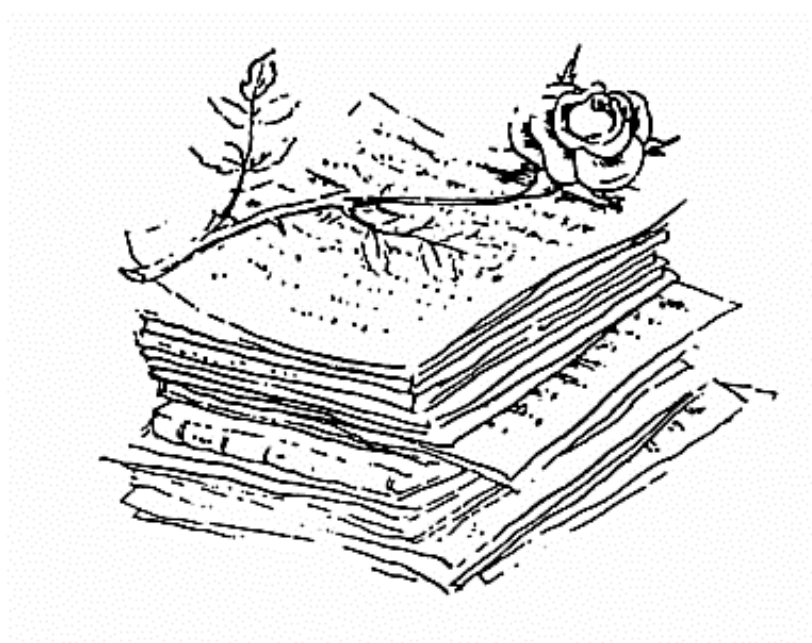


Z P R Á V Y

SPOLEČNOSTI BOHUSLAVA MARTINŮ

číslo 39



Praha 2017

Vydáno s finanční podporou Nadace Bohuslava Martinů

© Společnost Bohuslava Martinů, Praha 2017

Milí přátelé,

dáma ve čtyřiceti je na vrcholu svého již oduševnělého půvabu, ale i tvůrčích sil, a tak se nemusíme bát jí vesele a s radostí popřát. A když se jedná o čtyřicetiny Společnosti Bohuslava Martinů, můžeme také vzpomínat na všechny ty, kteří stáli u jejího vzniku a na ty, kteří ji při těch „prvních mladistvých čtyřiceti letech“ doprovázeli a pomáhali svými nápady a touhou se stále dozvídat něco nového a seznamovat s tím i své přátele. O mnohých se dočtete na dalších stránkách těchto výročních Zpráv, na mnohé si vzpomenete při procházce se všemi hosty stovek inspirativních besed a koncertů.

Za sebe bych ráda vzpomněla na přítele z nejdražších – PhDr. Jana Kapustu, který pro Bohuslava Martinů dýchal a věnoval mu veškerý svůj čas naplněný prací pro poznání krásy jeho hudby a všech peripetií jeho života. Na noblesu pana Dr. Kapusty, na jeho lidskost a srdečný vztah k lidem, který z něho vyzařoval, se nedá zapomenout. Hluboce se skláním také před PhDr. Jaroslavem Mihule, který se vám po deseti letech znovu představí „Sentimentální připomínkou jednoho výročí“, a tak i nejnovějším členům SBM objasní, „jak to vlastně (s tou naší čtyřicátnicí) všechno bylo“. A vy jistě sami poznáte, jak důležitou roli on sám především při vzniku, ale i v letech pozdějších v naší společnosti hrál. Každý z vás si jistě vzpomene na svého favorita, se kterým mu bylo dobře a s kým cítil to nádherné spříznění duší při hudbě Bohuslava Martinů. Je to dar, který jsme všichni dostali, aby nám přinášel paprsky štěstí jako obranu před stále šílenějším světem. Díky za to a další krásné dny s přáteli a hudbou Bohuslava Martinů. Hodně zdraví a štěstí!

Eva Štrausová

Členské příspěvky SBM na rok **2017** jsou stále 100,- Kč (sponzorským dárcům velmi děkujeme), senioři 50,- Kč. Pokud jste již svůj příspěvek během roku zaslali, nevěnujte samozřejmě této výzvě pozornost. Číslo účtu SBM: 0146936389 / 0800, var. symbol je 382017. Pošlete pokud možno z účtu na účet, do zprávy pro příjemce napište, za koho platba je (např. Tomáš Plachý, Praha 8), hlavně v případě, že majitelem účtu je osoba jiného jména. Děkujeme.

O B S A H

Sentimentální připomínka jednoho výročí Jaroslav Mihule	6
<i>Minulost a současnost Společnosti B. Martinů v přehledu</i>	
Abecední seznam čestných členů SBM	14
Seznam publikací, které vyšly z iniciativy SBM	15
<i>Zprávy a příspěvky z poboček SBM</i>	
Činnost pobočky SBM Praha Eva Štrausová	16
Činnost pobočky SBM Brno Jarmila Mráčková	18
Činnost pobočky SBM Polička Ellen Erbesová	21
60 let badatelského centra v Poličce článek z Hudebních rozhledů	23
Starosta švýcarského Liestalu v Poličce Naděžda Šauerová	24
Činnost pobočky SBM Zlín Věra Obdržálková	27
Otvírání studánek ve Třech Studních Josef Kaprál	29
<i>Očekávané události v provedení děl B. Martinů</i>	
Dny Bohuslava Martinů 2017 (program)	31
<i>Recenze</i>	
Řecké pašije jako lidové divadlo podle Pitínského Helena Havlíková	33
Předehra Bohuslava Martinů poprvé v Brně Jiří Beneš	36

Martinů v programech brněnských koncertů	37
Jarmila Mráčková	
Ohlédnutí poličským Martinů festem 2017	38
Monika Holá	
20. ročník Martinů festu	42
přehledový program	
Česká premiéra filmu „Music of Exile“ BBC 1967	43
Naděžda Šauerová	
 <i>Výzkum</i>	
Bohuslav Martinů & Josef Páleníček	45
Kateřina Maýrová	
 <i>Blahopřání k narozeninám, jubilea</i>	
Prof. Ivan Štraus oslavil významné jubileum	50
Václav Riedlbauch	51
90. jubileum Zdeňka Zouhara	51
Vít Zouhar	
K nedožitým devadesátým narozeninám Zdeňka Zouhara	55
Jarmila Mráčková	
 <i>Nekrology</i>	
Vzpomínka na Dr. Sekine	57
Petr Holý	
Requiescat in pace. Po Jiřím Bělohlávkovi zůstává prázdno	61
Petr Veber	
Operní pěvkyně Eva Děpoltová	63
Opustila nás Prof. Zuzana Růžičková	64



Sentimentální připomínka jednoho výročí Společnosti Bohuslava Martinů je 40 let

Jaroslav Mihule

Podnět k založení Společnosti Bohuslava Martinů (SBM), která letos slaví čtyřicet let existence, je obtížné přesně stanovit. Píše se o tom, že si její vznik přála vdova po skladateli, paní Charlotte Martinů, která se oddaně ujala péče o druhý život svého manžela a jakýsi kruh přátel jeho hudby by jistě uvítala. Tento druhý, posmrtný život Martinů začínal být silnějším zdrojem zájmu i pro tehdejší vládu. Časy, kdy v čele ministerstva školství a národní osvěty stál Zdeněk Nejedlý (to jest od roku 1945 a pak v různých dalších obměnách této ministerské funkce až do roku 1955), pomalu odplynuly do zapomnění a jeho hanebný boj proti Dvořákovi, Sukovi, Talichovi i Martinů se proměnil v odvátku smutnou kapitolu české hudební historie.



*Slavnostní ustavení SBM – Praha 21. 2. 1977
Charlotte Martinů a Jan Zrzavý © CBM Polička*

První vlaštovka zájmu opačného směru na vládní úrovni přiletěla v podobě zvacího dopisu, kterým se další ministr rozpomněl na Martinů, žijícího v exilu: „Zvu Vás jménem ministerstva školství a kultury a jménem svým k návštěvě své vlasti a svých drahých milých i k Vašemu zotavení. Ministr Kahuda [František Kahuda 1911–1987]. Praha v červenci 1959.“ Ministrovi zapomněli říct, že oni „drazí milí“ jsou již všichni po smrti a že slovo „zotavení“, napsáno měsíc před skladatelovým skolem na nevléčitelnou rakovinu (28. srpna 1959), může mít pro čtenáře spíše groteskní přidech. O škobrtajícím ministeriálním slohu a nezvládnuté gramatice ani nemluvě. Bylo tu však zjevně učiněno smířlivé gesto – nesporně s podtextem zištným a politického rázu. Stát začal projevovat zájem, aby obrovský výnos životního díla světoznámého českého skladatele zamířil do jeho vlasti. O tom mělo rozhodnout právě stanovisko paní Martinů, univerzální dědičky autorských práv. A tak i jeden z dalších ministrů kultury, Milan Klusák, pokročil dál v nastolené linii, do níž zahrnuli jeho spolupracovníci intenzivní snahu otevřít všechna stavidla ve jménu Bohuslava Martinů.



Charlotte Martinů a Jan Zrzavý, Praha 21. 2. 1977
© CBM Polička

Jenže nejde dost dobře od stolu rozhodnout o věci tak subtilní, jakou je životaschopnost sdružení na umělecké půdě, aniž by jeho členové nebyli vedeni společným zájmem a aniž by v něm nepůsobil duch posvěcující praktická rozhodnutí. Přání skladatelovy vdovy a tím méně ministerské manévry by na věc nestačily. Jméno Martinů se však ukázalo jako nosný symbol, ke kterému se ochotně hlásili lidé, jinak principiálně odmítající byrokratickou organizovanost. „Společnost Bohuslava Martinů“ tak od roku 1977 vykrystalizovala především jako jeden z dílčích pokusů o demokratizaci uvnitř totalitního systému, který se snažil ovládnout všechny společenské struktury i myšlení jednotlivců. Razantně a za cenu osobních obětí proti němu bojovně vystoupila Charta 77, s jejímž patosem je těžké vznik SBM srovnávat. Přesto je dobré si uvědomit, že od roku 1945 působil Martinů, konkrétně jeho život v dobrovolném exilu i samo humanistické poselství jeho díla, neobyčejně inspirativně na ty, kdo hledali cesty jak důstojně přežít nestydatost ideologických tlaků, zejména pak v období tak zvané normalizace. Je příznačné, že vzápětí po založení Společnosti Bohuslava Martinů a jejích sesterských útvarů v Brně, Poličce, Zlíně a jinde vznikla celá plejáda dalších podobných iniciativ (ve jménu Jaroslava Ježka, Emy Destinové, Zdeňka Fibicha ad., přičemž ožily i některé jiné předválečné instituce, po roce 1948 šmahem umlčené). Lidé toužili v nevlídném čase sdružovat se v důvěryplných ostrůvcích svobody – vždyť v případě vzniku SBM stále ještě dožívali také poslední pamětníci a pamětnice „lepších časů“, to jest Masarykova státu.

Tuto stránku nově zrozené SBM dobře ilustrují některé glosy, kterými její budoucí členové vstupovali na neznámou půdu. Sbormistr Pražských madrigalistů a Scholy cantorum, Miroslav Venhoda, ke své přihlášce připsal: „Děkuji za pozvání k členství. Rád pomohu k čistotě. Srdečně M. Venhoda.“ Od Martinů chtěl už dávno předtím získat sbory pro premiéru, a povedlo se mu to. „Venhoda [Miroslav Venhoda 1915–1987] je vytrvalec a nenechá se odradit a poslal mi takovou privátní knihu s ilustracemi, nějaký pán z Vysočiny si to

udělal [Methoděj Florian ze Staré Říše] a nakreslil pro sebe. A jsou to Zbojnické písně, tak jsem si myslel,“ píše v jednom dopisu významně Martinů, „že by tam u nás trochu zbojnické krve neškodilo, trochu oživit mysl a nebát se tolik a tak jsem jim to napsal“ [dopis rodině v Poličce ze dne 3. 1. 1957 – pozn. red.]. „Pomoci k čistotě“ a „oživit mysl“, „trochu zbojnické krve“ – to byl jiný slovník, než který tehdy převládal v tisku. Václav Neumann na založení SBM zareagoval dokonce čtyřstránkovou zповědí umělce. „S radostí vítám zrození Společnosti Bohuslava Martinů. Mám radost osobní i filharmonickou. [...] Náš orchestr jeho hudbu velmi rád hraje a spontánně pro ni hledá pravou interpretaci. [...] Hlásím se samozřejmě mezi členy nové Společnosti. Zároveň jí přeji hodně zdaru do její práce. Nepochybuji, že to bude Společnost živá, protože i hudba Martinů zůstává naší nejživější a stále víc se prosazující moderní hudbou. Však jej také ze všech sil zařazujeme pro svou činnost zahraniční. (Před dvěma roky jsem hrál VI. symfonii u Berlínských filharmoniků, hráli ji výborně a moc se jim líbila.) Po létech jsme sáhli k I. symfonii, byla pro nás objevem, který zachováme pro budoucí reprízy [...] Děkuji vám za pozvání [...] Váš Václav Neumann.“

Sympaticky zareagoval i Jiří Bělohlávek: „Vážím si Vaší nabídky, abych se zúčastnil vytvoření Společnosti přátel Bohuslava Martinů a rád přispěji podle svých skromných sil k tomuto cíli [...]“. Do čela SBM byl zvolen dr. Václav Holzknecht, který se znal s Martinů již od dob aktivity hudební skupiny Mánes a inicioval vstup řady významných osobností do SBM – přihláška Marie Podvalové budiž příkladem jedním za všechny.

Zpovzdálí pozorovali vznik SBM blízcí celoživotní soupeřníci skladatele, jako byl Miloš Šafránek, Josef Páleníček, Jiří Mucha, jimž muselo toto dění připadat jako pokus o oživení jejich osobní minulosti. Hojně ovšem přibývali lidé spíše zdánlivě nepříliš známí, hořící pro Martinů a pro vše, co bylo s tímto jménem a jeho hudbou spojeno. Jestliže paní Martinů přímo počítala například s účastí věrného přítele Jana Zrzavého či Josefa Páleníčka na slavnostním zahájení

činnosti v Divadle hudby, pak se na pozdějších schůzkách vynořovala celá plejáda zajímavých osobností, které se netěšily světové proslulosti, ale měly jedinečný půvab. Zaslouží připomenout alespoň několik jmen: paní Frances Ježková tu vyniká jako připomínka let v New Yorku, společně prožitých vedle manželů Martinů. Vdova po Jaroslavu Ježkovi vedla se skladatelem velice zajímavou korespondenci v padesátých letech. Byla tu paní Jiřinka Kadainková, která kdysi po boku Elišky Junkové zdolala ve své aerovce Alpy. Doma v Praze učila základům češtiny mladého anglického studenta, který u ní v podnájmu bydlel. Ukázala se být talentovanou učitelkou, neboť Charles Mackerras proslul u našich orchestrů také výbornou češtinou. V roce 1977 už dávno obětavě sloužil hudbě Martinů v Londýně i jinde ve světě. K založení Společnosti poslal výmluvné pozdravení se slovy: „nyní, kdy hudba Leoše Janáčka je ve světě prosazena, je to jistě Martinů, kdo je další na řadě“. Netřeba dodávat, že na prosazení operního Janáčka měl lví podíl. Zmínit zaslouží JUDr. Marie Lauschemannová, patřící ke kruhu členek SBM, který měl za sebou maturitu na proslulém pražském ženském gymnasiu Minerva a pyšnil se jedinečným vzděláním a kulturními znalostmi všeho druhu. Vyprávěla jako pamětnice o premiéře Julietty (16. března 1938) a vzpomínala na pravidelná orchestrální matiné v Novém německém divadle s dirigentem Georgem Széllem. Paní Vlasta Hálková, provdaná Kubešová, chodívala jako studentka (1924) po pařížských pamětihodnostech za doprovodu svého přítele Martinů, žasnoucího nad pařížskou kulturou podobně jako ona, neboť skladatel zde tenkrát ještě nebyl ani celý jeden rok. Přinesla ukázat kalendářik z té doby, hmatatelné svědectví o mladém skladateli a jejich společných zážitcích a ukázalo se rovněž, že vlastní zcela neznámou klavírní kompozici, jí věnovanou [Scherzo, H 138bis – pozn. red.]. Věkem nejmladší z členek SBM, PhDr. Kateřina Vondrovicová, ji provedla ve světové premiéře v Poličce, při tradičním každoročním putování pražské pobočky SBM na Vysočinu. Z mladší generace oddaně žili pro SBM rozhlasová folkloristka redaktorka Libuše Laštovková či Ing. Vlasta Baslerová.

Pravidelně se všech akcí účastnili manželé Vratislav a Eva Žižkovi, přičemž Vráťa pohotově kreslil při koncertech zvláště dirigenty, kteří měli k Martinů blízko. Z cizích to byli například Sir Charles Mackerras nebo Gennadij Rožděstvenskij. Ruský dirigent srdečně pozdravil vznik SBM, což se dalo očekávat, protože Martinů byl pro něj celý život hudebním pokladem. Posilovali jsme v něm toto chvályhodné stanovisko a on reagoval pozitivně. Už dříve se vyslovil: „Sním o možnosti slyšet Martinů v podání Talicha. To je bohužel nemožné. [...] Vážím si záznamů Ančerlových. Ančerl je velký dirigent a kromě toho jsou nahrávky pořízeny s orchestrem České filharmonie ... Rád bych provedl cyklus symfonií Martinů, a dovolí-li mi to možnosti, tento záměr jistě provedu [k čemuž také došlo – pozn. Jaroslav Mihule]. Chtěl bych hrát Martinů stále víc a víc. A kdybych žil ještě padesát let, přehrál bych Martinů celého.“



Jaroslav Mihule, Charlotte Martinů a Svatava Kadlecová (tlumočnice) 1975 © CBM Polička

Sympatie pro SBM projevovali z výtvarných kruhů manželé Šerých, tichá Olga Menšíková, manželka známého herce, sama originální autorka jemných výšivek tlumočících i její skromnost, Eva Hölzelová, Milan Med, Miroslav Klomínek a další. Na schůzky SBM přicházeli manželé Veberovi a jejich syn Petr, o publikační stránku se obětavě staral Tomáš Hejzlar. Pražáci z SBM si dopřávali každoroční cestu na Vysočinu za ochotného odborného vedení Jana Kapusty, obvykle do Poličky přes Vlčkov, obec o stu obyvatel, kde je doložen starodávný zvyk otvírání studánek. Bývali vítáni jednodenním hudebním festivalem na stráni a napečenými buchtami. Pod onou stráni jsme si spiklenecky ukazovali kamennou obrubu odstraněného pomníku Tomáše Garrigua Masaryka. Nejednou bývali poutníci zvaní paní Zuzanou Švabinskou do chalupy Švabinských na Kozlově, kde našel Martinů na podzim roku 1920 inspiraci pro klavírní cyklus Motýli a rajky. Další hudební nadšenci, jménem neuvedení, se k činnosti v SBM družili kolem prof. Rudolfa Pečmana v Brně nebo ředitelky hudební školy Bohuslava Martinů paní Ellen Slavíkové, resp. paní Renaty Pechancové v Poličce.

Raritní členkou SBM se stala spisovatelka Vera P. Kistlerová, Američanka původem z jižních Čech, odkud odešla jako válečná nevěsta za svým budoucím manželem, veteránem druhé světové války, do Jižní Karoliny. V doktorské práci „Martinů’s Tower“ obhájené na University of South Carolina se vyznala z lásky k Martinů. Vystudovala kompozici, takže jí SBM mohla uspořádat autorský večer živé hudby v pražském paláci Sylva-Taroucca čili v Savarinu. Její knihy začaly tehdy vycházet i v Praze, když se vydala po desetiletích strávených na jihu USA hledat své kořeny – stejně jako je hledá její praneteř, zpěvačka a malířka Milli Janatková (srov. článek „Mým kořenům“ – časopis Harmonie 7/ 2017).

Každé setkání lidí sdružených pod jménem Martinů přinášelo cosi dobrodružného a osudově zajímavého. Jako by se tehdy pootevřelo okno a lidé ucítili závan doby Karla Čapka, jehož smrt uzavřela cosi ztraceného, co však

nebylo zapomenuto a co si ochotně připomínali. Vlastně o totéž se dodnes snaží jubilující Společnost Bohuslava Martinů, se stále iniciativní paní Evou Štrausovou a jejími spolupracovníky v pobočkách, ukazující, že je možno se přenést přes bídu prázdnoty a stereotypie, přes nekulturnost a bezduchou hlučnost kolem nás do světa trvalých hodnot a vzájemné důvěry. Že lze v přátelském kruhu, symbolicky spojeném jedním jménem a krásnou hudbou, učinit si život zajímavějším a plnějším – na což žádné ministerstvo nikdy nebude stačit.



Jindřich Feld, předseda SBM v letech 2000–2006
Jiří Tancibudek, uprostřed Jaroslav Mihule



Minulost a současnost Společnosti B. Martinů v přehledu

Abecední seznam čestných členů SBM

Jméno	Příjmení	Rok jmenování
Jiří	Bělohlávek	1993
Zdeněk	Bruderhans	2000
Guy	Erismann	1993
Rudolf	Firkušný	1993
Harry	Halbreich	1993
Jan	Hanuš	1996
Milan	Knobloch	2000
Rafael	Kubelík	1993
Emil	Leichner	1993
Charles	Mackerras	1993
Charlotte	Martinů	1. čestná členka
Jaroslav	Mihule	1993
Václav	Neumann	1993
Václav	Nosek	1996
Eliška	Nováková	2012
Jarmila	Novotná	1993
Rudolf	Pečman	2012
Zuzana	Růžičková	1993
Paul	Sacher	1993
František	Smetana	1993
Josef	Suk	1993
Jaroslav	Šerých	2000
Jiří	Tancibudek	1999
Maria	Tauberová	1996
Jan	Trojan	2012
Václav	Věžník	2012
Zdeněk	Zouhar	2000
Jan	Zrzavý	1977 – 2. čestný člen
Ivo	Židek	2000
Komorní orchestr B. Martinů		2012



Seznam publikací – monografií, které vyšly z iniciativy SBM

Almanach Společnosti Bohuslava Martinů

Pečman, Rudolf

1. vyd. Praha, Česká hudební společnost, 1979

Společnost Bohuslava Martinů

V náručí domova

Hejzlar, Tomáš

Praha, Společnost Bohuslava Martinů, 1980 (ilustr. Šindler, Jiří)

Česká hudební společnost

Cesta Bohuslava Martinů

Holzknecht, Václav

Praha, Společnost Bohuslava Martinů, 1984 (ilustr. Šerých, J., red. Hejzlar, T.)

Česká hudební společnost

Scénografie díla Bohuslava Martinů v brněnském divadle (1926–1982)

Telcová, Jiřina

Praha, Společnost Bohuslava Martinů, 1984

Česká hudební společnost

Otvírání studánek

Martinů, Bohuslav

Praha, Společnost Bohuslava Martinů, 1987

Bureš, Miloslav 1909–1968, red. Hejzlar, T., koment. Holzknecht, V.

koment. – Zouhar, Z. 1927–2011; ilustr. Šerých, J.

Česká hudební společnost

Poslední věci člověka – Bohuslav Martinů

Vlček, Emanuel

Praha, Společnost Bohuslava Martinů, 2005



Činnost pobočky SBM Praha

Eva Štrausová

Přehled činnosti v minulé sezoně

3. listopadu 2016

Koncert studentky HAMU – houslistky **Ludmily Pavlové** a jejího přítele, klavíristy **Stanislava Galina**, v jejichž interpretaci jsme slyšeli především 3. Sonátu B. Martinů a k tomu zajímavá beseda, kterou vedl prof. Ivan Štraus.

1. prosince 2016

Audiovizuální výlet do divadla v Ostravě na baletní představení – Škrtič Bohuslava Martinů, Klavírní trio g mol B. Smetany (choreografie P. Zuzka) a Po zarostlém chodníčku L. Janáčka (choreografie J. Kylián).

5. ledna 2017

Koncert vítězky Soutěže Bohuslava Martinů 2016 – výborné flétnistky **Sylvie Schelingerové**, kterou doprovodila neméně skvělá klavíristka **Silvie Ježková**. Slyšeli jsme flétnové sonáty B. Martinů a Jana Nováka, beseda s umělkyněmi byla zajímavá a inspirující.

2. února 2017

Původně to mělo být čtení z knihy Dr. Jana Kapusty „Neuvěřitelná kauza Martinů“ s přehrávkou kantát B. Martinů, ale nakonec to vypadalo jako (kdysi prvorepublikový) domácí salon **Evy Štrausové** – povídalo se mimo jiné také o paní Charlottě Martinů a jejích návštěvách Prahy i Poličky v sedmdesátých letech minulého století.

2. března 2017

Koncert – beseda s milým studentem HAMU **Janem Pěruškou**, který zároveň studuje i „novinařinu“ a již nyní je zaměstnán v České televizi jako redaktor a komentátor sportovních přenosů. Svou interpretací Sonáty Ballady E. Ysaye nás přesvědčil, že patří nejen k nejlepším houslistům hudební fakulty, ale že je bezkonkurenčně nejlepším houslistou sportovní redakce ČT. Nezapomenutelná beseda.

6. dubna 2017

Náš milý rozhlasový popularizátor **Vojtěch Babka** si pro nás tentokrát připravil nesmírně zajímavé povídání o skladateli **Jaroslavu Křičkovi** a přinesl také nahrávku jeho písní v interpretaci našeho mimořádného pěvce Richarda Nováka.

3. a 4. června 2017

Tradiční „Putování za studánkami“ do **Vlčkova**, *Noc plná zážitků* s mimořádným večerním promítáním filmu „Music of Exile“ (BBC 1967) v **Poličce**, ale také prohlídka slavné „Santiniho“ katedrály v Sedleci (další památka UNESCO v Kutné Hoře) a na zpáteční cestě zámku Potštejn, který byl zachráněn soukromou rekonstrukcí.

Plán SBM Praha na sezonu 2017–2018

5. října 2017

První beseda sezony patřila vždy krásnému koncertu žáků a studentů Hudebního Gymnázia J. Nerudy na Žižkově, které mezi nás opět přivedl **prof. Jaroslav Mrázek**. Byli jsme tradičně prvními posluchači jejich repertoáru na blížící se Pěveckou soutěž Bohuslava Martinů.

Také v další sezoně 2017/2018 se budeme scházet **každý první čtvrtek v měsíci** (od října do dubna) v **15.00 hodin** v sálku Nadace Bohuslava Martinů, Bořanovická 14, Praha 8 (Metro C, stanice Kobylisy)

Další termíny: **2. listopadu, 7. prosince, 4. ledna 2018** (vždy v 15 hodin)

Kontaktujte: estrausova@seznam.cz , tel. 737 978 905



Činnost pobočky SBM Brno

Jarmila Mráčková

Pobočka uskutečnila v sezoně 2016–2017 cyklus čtyř koncertů s názvem *Inspirace lidovou poezií v díle Bohuslava Martinů, Smetany, Dvořáka, Janáčka, V. Nováka, J. Nováka, V. Kaprálové a Z. Zouhara*.

Úvodem každého koncertu zazněl jeden ze čtyř písňových cyklů Bohuslava Martinů z let 1940–1944: *Čtyři písně, Nový Špalíček, Písničky na jednu stránku, Písničky na dvě stránky*. Dále se uskutečnil následující repertoár:

24. 10. 2016

B. Martinů: Nové slovenské písně (výběr), Dvořák: V národním tónu, Moravské dvojzpěvy (výběr), Smetana: Hulán, Slepíčka

Účinkovali: Nad'a Bláhová, Zuzana Zámečnicková, Kristina Růžicková, Kristýna Saňková, Tomáš Jeřábek – zpěv, Renata Ardaševová – klavír



Účinkující z koncertu dne 24. října 2016

7. 11. 2016

B. Martinů: Variace na slovenskou lidovou píseň, L. Janáček: Moravská lidová poezie v písních (výběr), Moravské tance

Alena Borková ml., Pavla Radostová – zpěv, Natálie Ardaševová – violoncello, Renata Ardaševová, Alena Borková st., Michaela Pidová a dvě žákyně ZUŠ V. Kaprálové – klavír

6. 3. 2017

B. Martinů: Nové slovenské písně (výběr), Tři české tance, V. Novák: Písničky na slova lidové poezie moravské, 25 slovenských lidových písní, Slovenské spevy, B. Smetana: Fantasie na české národní písně

Bohuslava Jelínková, Alena Borková ml. – zpěv, Marcela Jelínková, Alena Borková st., Petr Feldmann, František Jeřábek – klavír

3. 4. 2017

B. Martinů: Petrklíč, Koleda milostná, Etudy a polky II., V. Kaprálová: Koleda milostná, Z. Zouhar: Písničky o lásce, J. Novák: Rusticamusa II

Romana Kružíková, Kateřina Hloušková, Kristina Růžicková – zpěv, Kristýna Znamenáčková, František Jeřábek, Hoang Anh Pham, Kamil El Ahmadiéh – klavír, Ján Vindiš – housle

Mottem celého cyklu byla slova Bohuslava Martinů, která napsal v dopise Zdeňku Zouharovi roku 1949: „Prostý projev je to nejtěžší, co si umělec může dát za cíl“. Dopis následoval poté, co Zdeněk Zouhar poslal skladateli do Ameriky své Písničky o lásce a navázal tak desetiletý písemný kontakt s B. Martinů. Zasláním lidových textů s žádostí o zhudebnění inicioval Bohuslava Martinů k napsání skladby Petrklíč (1954), který pak premiéroval v Brně s ženskou částí sboru OPUS (název byl zkratkou „Obec přátel umění sborového“). Každou z pěti částí autor věnoval konkrétnímu brněnskému umělci: „Janu Novákovi, Zdeňku Zouharovi, Anně Wurmové, Ženskému sboru OPUS v Brně a jeho dirigentovi Zdeňku Zouharovi.“ Na koncertě SBM dne 3. dubna 2017 zazněl cyklus v sólistické podobě, kterou sám Martinů v poznámce dovolil.

Na všech koncertech jsme se setkávali se dvěma přístupy skladatelů vytvářením klavírního doprovodu k lidovým písním (B. Martinů: Nové slovenské písně, L. Janáček, některé cykly Vítězslava Nováka), nebo s vytvářením vlastních hudebních výtvorů jen na základě lidových textů (A. Dvořák, některé cykly

Vítězslava Nováka, Bohuslava Martinů, Vítězslavy Kaprálové, Zdeňka Zouhara). Připomenuli jsme si textové základy písní ve sbírkách K. J. Erbena, F. Bartoše a F. Sušila, stejně jako pamětní desku Františka Sušila na budově minoritského kláštera v Brně. Na koncertech zazněly také klavírní skladby, které jsou ohlasem lidového umění: od Bohuslava Martinů Tři české tance, druhý sešit Etud a polek, dva z Českých tanců a Fantasii na národní písně Bedřicha Smetany, čtyřruční klavírní úpravy moravských tanců Leoše Janáčka a z cyklu Jana Nováka Musarustica. Na večerech účinkovali mladí umělci, vesměs studenti a absolventi Janáčkovy akademie múzických umění. Janáčkovy tance pro čtyři ruce zahrály žákyně ZUŠ V. Kaprálové.

Všichni s velkou chutí přijali pozvání a nastudovali požadovaný program pro koncerty. Celý cyklus měl velký ohlas u početného obecnstva.

Program na sezonu 2017–2018

V roce čtyřicátého výročí založení Společnosti Bohuslava Martinů se koná cyklus čtyř koncertů s názvem *Společnost Bohuslava Martinů jubiluje*.

16. října 2017 – Brněnští laureáti Soutěže Bohuslava Martinů I.

Pavel Zemen, Kristýna Znamenáčková – klavír

Na programu: Martinů, Janáček, Korte

27. listopadu 2017 – Houslový recitál

Hiroaki Goto – housle, Vladimír Hollý – klavír

Na programu: Martinů, Suk, Janáček, J. Novák

12. března 2018 – Písňový recitál

Jana Hrochová – mezzosoprán, Sabina Vajdová – klavír

Na programu: Martinů

23. dubna 2018 – Brněnští laureáti Soutěže Bohuslava Martinů II.

Pavla Reiffersová, Ladislav Doležel – klavír

Na programu: Martinů, Janáček, Smetana

Koncerty se konají vždy v pondělí od 19 hodin v koncertním sále Základní umělecké školy Vítězslavy Kaprálové, Palackého třída 70, Brno



Činnost pobočky SBM Polička

Ellen Erbesová

Přehled činnosti v minulé sezoně 2016–2017

1. listopadu 2016 proběhlo setkání členů v Centru Bohuslava Martinů (dále CBM), na kterém jsme společně naplánovali akce a začali aktualizovat členskou základnu.

16. listopadu jsme uskutečnili zájezd do Janáčkova divadla v Brně na Epos o Gilgamešovi od Bohuslava Martinů a operu Dido a Aeneas od Henryho Purcella.

6. prosince v Tylově domě ZUŠ Bohuslava Martinů připravila tradiční koncert nejlepších žáků a učitelů Bohuslav Martinů a my.

8. prosince Kruh přátel hudby v Tylově domě k výročí narození skladatele zrealizoval vystoupení Guarneri trio Prague. Zazpíval sbor Juliettes. Po koncertě proběhla schůze členů SBM a byl zvolen výbor s předsedkyní. Členové výboru jsou: Mgr. Ellen Erbesová, muzikoložka doc. Monika Holá, ředitelka ZUŠ Bohuslava Martinů MgA. Gabriela Vorbová Vraspírová, předseda Spolku Náš Martinů Mgr. Jaroslav Novotný, ředitelka Tylova domu Alena Báčová, mluvčí města Ing. Naděžda Šauerová.

15. prosince jsme navštívili vystoupení Pražského filharmonického sboru v Rudolfinu, které se konalo v rámci festivalu Dny Bohuslava Martinů v Praze.

17. února 2017 proběhla schůzka členů výboru v CBM. Plánovali jsme akce a domluvili spolupráci i s Kruhem přátel hudby.

15. března připravila muzikoložka doc. Monika Holá komentovanou projekci filmového zpracování opery Řecké pašije v aule Gymnázia Polička. Zazpíval sbor Juliettes.

4. května se konalo Matiné – setkání poličské a pražské pobočky s účastí starosty města Poličky Jaroslavem Martinů v ZUŠ Bohuslava Martinů. Zahráli žáci a učitelé ZUŠ.

5. května se uskutečnil koncert nejlepších účastníků 9. ročníku přehlídky Mládí a Bohuslav Martinů. Přehlídku od 3. do 5. května organizovala ZUŠ Bohuslava Martinů.

Od **7. do 29. května** jsme navštěvovali 20. ročník Martinů Festu.

7. května Pražská komorní filharmonie pod vedením dirigenta Jiřího Bělohlávky zahájila festival. Novinkou letošního festivalu byla pozměněná dramaturgie a Studentské noviny, které tvořili žáci Gymnázia Polička ve spolupráci s Centrem Bohuslava Martinů a Tylovým domem.

14. května Martinů Fest pokračoval koncertem akordeonisty Ladislava Horáka s violoncellistou Petrem Nouzovským.

18. května proběhla v CBM přednáška doc. Moniky Holé s hudebními ukázkami a představením originálních partitur ze sbírek muzea – Polní mše a Památník Lidicím od našeho slavného rodáka.

21. května zahrál na klavír Libor Nováček.

25. května připravil Spolek Náš Martinů ve spolupráci s městem Polička, Tylovým domem a Centrem Bohuslava Martinů velkolepou podívanou – českou premiéru filmu BBC z roku 1967 „Music of Exil“. Po promítání následovala beseda s tvůrci Anthony Wilkinsonem a Brianem Lagem.

26. května ZUŠ Bohuslava Martinů uskutečnila tradiční koncert nejlepších žáků a učitelů v Tylově domě s názvem My a Bohuslav Martinů.

29. května činohra ND Brno zakončila Martinů Fest 2017 uvedením Otvírání studánek Alfréda Radoka.

Program na sezonu 2017–2018

Spolek Náš Martinů pozval členy pobočky na další akce do Centra Bohuslava Martinů (dále CBM):

23. září 2017 – „Teď pojedeme přes Švýcarsko a zítra v Paříži“ – Vernisáž výstavy o cestování Bohuslava Martinů s přednáškou doc. Moniky Holé a hudebním doprovodem klavíristky K. Znamenáčkové, laureátky soutěže Bohuslava Martinů se uskutečnila v CBM.

3. listopadu – klavírní recitál Martina Kasíka

24. listopadu – přednáška Mgr. Jaroslava Novotného o sonátových dílech pro housle a klavír od B. Martinů

9. března – Miniatury pro housle a klavír

28. března – koncert Jana Páleníčka a Jitky Čechové

27. dubna – Pojd'me na Martinů Fest

Plán činnosti SBM Polička na konec roku 2017

Listopad

klavírní koncert K. Znamenáčkové a P. Zemena v aule Gymnázia Polička

Prosinec

„My a Bohuslav Martinů“ – koncert ZUŠ Bohuslava Martinů v Tylově domě
zájezd do Prahy na Dny Bohuslava Martinů



60 let badatelského centra v Poličce

Polička vzpomíná

V okresním vlastivědném muzeu v Poličce bylo 8. 12. 1957 otevřeno samostatné oddělení poličského rodáka B. Martinů, které se stává důležitým archivním fondem, umožňujícím studium a hlubší poznávání života i díla našeho významného skladatele. Badatelské centrum, důležité pro muzikology a hudební historiky, má základ v nadšení členů poličského muzejního spolku „Palacký“. V oddělení B. Martinů je soustředěna bohatá Mistrova korespondence, prvotiny z mládí, první orchestrální skladby, dále řada skladeb z impresionistického období skladatelovy tvorby (m.j. písňový cyklus Niponary na texty japonské poezie z roku 1927). Archiv soustřeďuje také rukopisy partitur významných jevištních děl B. Martinů – Špalíček, Hry o Marii, Divadlo za branou, Voják a tanečnice. Přípravované otevření rodné světničky B. Martinů a pamětní deska na věži poličského kostela (dílo sochaře J. Kadlece) je dalším dokladem pozornosti Poličky k životnímu dílu slavného rodáka. L. L.

článek z Hudebních rozhledů, ročník X. z roku 1957 připomíná J. Mráčková



Starosta švýcarského Liestalu v Poličce

Naděžda Šauerová

„Kdybychom mohli Poličku sbalit, vzali bychom si ji sebou do Švýcarska,“ tak zhodnotil svůj vztah k našemu městu po své první návštěvě Lukas Ott, starosta Liestalu, tedy města, kde zemřel Bohuslav Martinů.

Při zahájení jubilejního 20. ročníku festivalu Martinů fest v neděli 7. května 2017 tak symbolicky seděli vedle sebe starostové měst, kde se Bohuslav Martinů narodil a kde Bohuslav Martinů zemřel. Lukas Ott velmi ocenil program festivalu, označil jej dokonce za velmi rafinovaný. Úvodní skladbou večera byl totiž Rossiniho Vilém Tell, což je švýcarský národní hrdina. Oba starostové se před zahájením festivalu poklonili památce Bohuslava Martinů u jeho hrobu a také poskytli rozhovor studentům poličského gymnázia.



U hrobu B. Martinů starosta Jaroslav Martinů podává ruku starostovi z Liestalu, v pozadí místostarosta Bc. Antonín Kadlec

Lukas Ott přijel se svou ženou do Poličky na základě pozvání starosty města Jaroslava Martinů, se kterým se poprvé setkal před dvěma lety v Basileji na festivalu Martinů Festtage. Také zde se jednalo o 20. jubilejní ročník tohoto prestižního festivalu, kam oba starosty pozval jeho umělecký šéf Robert

Kolinsky. Díky Lukasi Ottovi mohla tehdy poličská delegace navštívit nejen Liestal, ale i Schönenberg, místo, kde strávil poslední roky svého života Bohuslav Martinů a kde byl po své smrti také pohřben.

Pro švýcarskou delegaci jsme v Poličce připravili bohatý program. Velkým dojmem zapůsobila návštěva rodné světničky Bohuslava Martinů ve věži kostela sv. Jakuba. Obdiv patřil i hradu Svojanov, návštěvě zámku v Litomyšli a městu Poličce jako takové. Velký zájem měli oba hosté o Centrum Bohuslava Martinů, zejména o expozici o životě a díle našeho rodáka. Z rukou ředitelky Centra Bohuslava Martinů Mgr. Pavly Juklové obdržel Lukas Ott Medaili Bohuslava Martinů „za přínos k propagaci života a díla poličského rodáka, hudebního skladatele Bohuslava Martinů“.



*Muzikoložka Doc. Monika Holá, Ph.D., starosta Lukas Ott s manželkou
a ředitelka Centra Bohuslava Martinů Mgr. Pavla Juklová*

Do pamětní knihy v Centru Bohuslava Martinů Lukas Ott napsal: „Je velmi působivé být v Poličce, v rodišti Bohuslava Martinů. Bohuslav Martinů je nejslavnější syn tohoto města, je známý po celém světě. Tím také přináší jméno města Poličky do celého světa! Bohuslav Martinů zemřel v našem Liestalu, to spojuje Poličku a Liestal navždy.“



Lukas Ott podepisuje pamětní knihu v Centru Bohuslava Martinů

„Polička má obrovský potenciál pro rozvoj cestovního ruchu, chceme v této oblasti spolupracovat, mám už v hlavě konkrétní projekty, které bychom mohli společně uskutečnit,“ komentoval Lukas Ott.

Autorka je tiskovou mluvčí města Poličky



Činnost pobočky SBM Zlín

Věra Obdržálková

Přehled činnosti v sezoně 2016–2017

5. října 2016 – Krajská knihovna Františka Bartoše

Přednáška Marka Obdržálka: Sergej Prokofjev – vášně života

13. října 2016 – Filharmonie Bohuslava Martinů

Návštěva koncertu – Symfonie č. 3. B. Martinů, dirigent Leoš Svárovský

24. listopadu 2016 – Filharmonie Bohuslava Martinů

Koncert – Bohuslav Martinů: Paraboly, dirigent Arie van Becker (Francie)

30. listopadu 2016 – Krajská knihovna Františka Bartoše

Přednáška Marka Obdržálka k 110. výročí narození Dmitrije Šostakoviče

2. prosince 2017 – „Adventní houslový koncert“

Houslový recitál prof. Ivana Štrause a Michaely Štrausové, klavírní doprovod Marek Obdržálek. Na programu – Vivaldi, Mozart, Dvořák, Bohuslav Martinů: Sonatina pro dvoje housle a klavír, Sedm arabesk

3. prosince 2017 – ZUŠ Morava Zlín

Houslový seminář prof. Ivana Štrause „Co je to hudební výraz a hudební prostředky jeho realizace“

14. prosince 2017 – Krajská knihovna Františka Bartoše

Přednáška Marka Obdržálka ke 40. výročí úmrtí Igora Stravinského

25. ledna 2017 – Krajská knihovna Františka Bartoše

Přednáška Marka Obdržálka s názvem „Česká barokní hudba“

22. února 2017 – Krajská knihovna Františka a Bartoše

Přednáška Marka Obdržálka „Od baroka ke klasicizmu“ (Jan Václav Stamic)

16. března 2017 – Filharmonie Bohuslava Martinů

Návštěva koncertu – Bohuslav Martinů: Symfonieta La Jolla, dirigent Vojtěch Spurný

22. března 2017 – Krajská knihovna Františka Bartoše

Přednáška Marka Obdržálka „Od baroka ke klasicizmu“ (Josef Haydn)

24. dubna 2017 – Komorní koncert

Tim Kadlec – flétna, Martina Mergentalová – klavír. Na programu – Enescu, Burton, Taffanel, Dutilleux, Bohuslav Martinů: Sonáta pro flétnu a klavír.



*Tim Kadlec – flétna, Mgr. Martina Mergentalová – klavír
Zlín 24. 4. 2017*

Plán na sezonu 2017–2018

21. 11. 2017 – koncert komorních souborů, ve kterém se angažují především komorní soubory hráčů Filharmonie Bohuslava Martinů

Leden 2018 – beseda s významnou hudební osobností

Jaře 2018 – koncert komorních souborů.

Podzim 2018 – přislíbený koncert Ivany Tomáškové a Renaty Ardaševové.

Kromě této činnosti SBM Zlín navštěvuje koncerty Filharmonie Bohuslava Martinů a spolupracuje s Krajskou knihovnou Františka Bartoše, kde se pravidelně konají besedy k životním výročím hudebních skladatelů.

Otvírání studánek na Třech Studních

Josef Kaprál

Novodobé *Otvírání studánek* bylo na Vysočině zahájeno o letních prázdninách roku 1956 filmem A. F. Šulce. Tenkrát vybraná školní mládež ze Tří Studní, Fryšavy a Rokytna ztvárnila tancem i zpěvem verše Miloslava Bureše a hudbu Bohuslava Martinů v nádherném okolí uvedených míst, ale také u Samotínské skály, ve stráni nad Daňkovicemi a u potoka v Kadově.



Podářilo se mi vyhledat Květu Dítětovou-Markovou, hlavní představitelku filmu, která v současné době žije ve Velkém Poříčí u Náchoda. Tehdy jedenáctiletá královnička zavzpomínala: „Před hlavními prázdninami si pražští filmaři přijeli do fryšavské školy vybrat děti pro televizní film o *Otvírání studánek*. S filmaři přijel také poličský básník Miloslav Bureš a mě si vybral jako představitelku královničky, ačkoliv původně ji měla hrát dívka z Prahy. Sasanku hrála Maruška Loubová a první družičku Vlasta Olišarová, obě jako já z Fryšavy. Choreografii řídila paní Jožka Šoršeová z Národního divadla, ta s námi dětmi byla nejvíce v kontaktu, cvičila nás ke správným pohybům v lidovém tanci. Téměř denně pro nás jezdívalo skříňové nákladní vozidlo s přišroubovanými lavičkami podél stěn. Takové dobrodružné prázdniny jsme nikdy nezažili, ve filmu účinkovali i moji dva bratři. Vůbec si nevzpomínám, že by tehdy měl na Fryšavě někdo auto. Občas vyšlo pro filmování počasí, takže nacvičená scénka se mohla točit, ale dost často pršelo, pak byli filmaři mrzutí,

že jde vše moc pomalu. Ke konci prázdnin byl film přes všechny nesnáze dokončen a v následujícím roce uveden v televizi. Později jsem se od pana Bureše dověděla, že největší úspěch měl film v Japonsku, Řecku, ale také v dalších zemích“.

Od 70. let minulého století se slavnost *Otvírání studánek* na Českomoravské vysočině konala nepravidelně, jednak u Stříbrné studánky pod Žákovou horou, také u studánek Barborky a Vitulky na Třech Studních. Od roku 1993 se vzpomínka na jarní čištění vodních zdrojů koná u studánek Barborky a Vitulky každoročně. Vřelá a podmanivá hudba kantáty se setkala s nesmírným ohlasem. Prostřednictvím profesionálních i amatérských souborů je přijímána doma i v zahraničí a vytvořila nejen na Vysočině novou silnou folklorní tradici.

Prosluněné sobotní odpoledne 27. května 2017 přivítalo v lesním areálu u Tří Studní diváky i účinkující slavnosti *Otvírání studánek*. Kompletní kantátu Bohuslava Martinů uvedli žáci ZUŠ z Blanska pod vedením Dominika Pernici. Kouzelné melodie kantáty připomínaly přítomnost autora v těchto místech v červenci 1938. Dále vystoupily dětské folklorní soubory, Rožíňka z Dolní Rožíňky pod vedením Simony Špačkové a Ivany Janouškové a soubor Komíňáček ze ZŠ Komín u Brna, vedený Ludmilou Caletkovou. Děti obou souborů v dobových krojích se divákům snažily přiblížit jarní polní práce na vesnici. Kontakt s obecnstvem úspěšně udržovala Monika Halvová. Slavnost finančně podpořila Nadace Bohuslava Martinů.



Dny Bohuslava Martinů 2017

předběžný program*)



PROLOGY

Koncert Hudby Hradní stráže a Policie ČR
neděle 19. 11. 2017, 18.00, Pražský hrad – Španělský sál

Koncert laureátů Soutěže Nadace Bohuslava Martinů 2017 v oborech
violoncello a zpěv
neděle 26. 11. 2017, 19.30, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

23. ROČNÍK FESTIVALU DNY BOHUSLAVA MARTINŮ

Zahajovací koncert festivalu Dny Bohuslava Martinů 2017
Sborové studio Zvoneček – Praha působící při Gymn. a Hud. škole hl. m. Prahy
pondělí 5. 12. 2017, 19.30, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

Abonentní koncert sborového cyklu Pražského filharmonického sboru
středa 6. 12. 2017, 19.30, kostel sv. Šimona a Judy

Koncert dechového ansámblu ve spolupráci s Pražskou konzervatoří
čtvrtek 7. 12. 2017, 19.30, Pražská konzervatoř – Koncertní sál

Orchestrální cyklus "Ti nejlepší"
pátek 8. 12. 2017, 19.30, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

Orchestrální koncert Filharmonie Pardubice
sobota 9. 12. 2017, 19.30, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

Mírně jazzové odpoledne
neděle 10. 12. 2017, 15.00, kostel sv. Vavřince

Sborový koncert Martinů Voices
neděle 10. 12. 2017, 19.30, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

Komorní koncert: Martinů a jeho švýcarští současníci
ve spolupráci s velvyslanectvím Švýcarské konfederace
pondělí 11. 12. 2017, 19.30, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

Komorní koncert
ve spolupráci s Českým spolkem pro komorní hudbu
úterý 12. 12. 2017, 17.30, Rudolfinum – Sukova síň

Komorní koncert
ve spolupráci s festivalem EuroArt a Mezinárodní soutěží Pražského jara
úterý 12. 12. 2017, 19.30, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

Orchestrální koncert Jihočeské filharmonie
středa 13. 12. 2017, 19.30, Pražská konzervatoř – Koncertní sál

Koncert komorního orchestru Martinů Strings Prague
čtvrtek 14. 12. 2017, 19.30, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

Orchestrální koncert Filharmonie Hradec Králové
pátek 15. 12. 2017, 19.30, Pražská konzervatoř – Koncertní sál

Matiné komorní hudby
sobota 16. 12. 2017, 10.30, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

Koncert ženského pěveckého sboru Cancioneta Praga
neděle 17. 12. 2017, 15.00, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

Abonentní koncert Symfonického orchestru Českého rozhlasu
pondělí 18. 12. 2017, 19.30, Rudolfinum – Dvořákova síň

Komorní koncert Kvarteto Martinů a hosté
úterý 19. 12. 2017, 19.30, Lichtenštejnský palác – Sál Martinů

Závěrečný koncert festivalu České Filharmonie
středa 20. 12. 2017, 19.30, Rudolfinum – Dvořákova síň

*) změna programu vyhrazena

Další podrobnosti na www.martinu.cz



Řecké pašije jako lidové divadlo podle Pitínského

Helena Havlíková

Monumentální operní fresku *Řecké pašije* vytvořil Bohuslav Martinů (1890–1959) na vlastní libreto podle románu Nikose Kazantzakise *Kristus znovu ukřižovaný* a dokončil je v podstatně upraveném tvaru v roce 1959 poté, co se neuskutečnila plánovaná premiéra původního znění v londýnské Covent Garden s dirigentem Rafaelem Kubelíkem. Premiéry přepracované verze v roce 1961 v Curychu se však Martinů již nedožil. Navzdory komunistickému režimu se operu, která vychází z ideologicky neakceptovaného křesťanském příběhu pašijí, podařilo hned následujícího roku v rámci progresivní dramaturgie Václava Noska uvést v Brně v překladu Evy Bezděkové.



Grigoris – David Szendiuch

Moravské divadlo Olomouc si pro své první nastudování této opery s premiérou 24. února 2017 vybralo zejména ve struktuře tradičnější curyšskou verzi. Děj se podle románu i opery odehrává v bohaté řecké vesnici Lykoivrisi na počátku 20. století, kdy do vesnice přijdou zbědovaní uprchlíci a prosí o pomoc a kousek půdy, kde by mohli začít nový život. Narazí ale na neochotu většiny

blahobytných „domácích“, v čele s knězem Grigorisem, kteří je vnímají jako ohrožení svých jistot. Vše se odehrává v situaci, kdy rada starších právě vybírá obsazení pro tradiční pašijové hry.

Hlavní téma opery – konflikt mezi pomocí bližním v nouzi a sobectvím – je dnes vzhledem k současné vlně uprchlické krize aktuální. Režisér Jan Antonín Pitínský se však nenechal touto souvislostí prvoplánově ovlivnit. Nevydal se ani cestou realistického ztvárnění příběhu. Pro odvěké drama bariér, jimiž se obklopují ti, kterým se vede lépe, před těmi, kteří prosí o pomoc, zasazeného do kontextu přípravy amatérského uvádění pašijových her, se inspiroval lidovými hrami a betlémy. Vytvořil svébytné stylizované lidové divadlo, do kterého zapojil i tragikomické a až klaunské výstupy a „zvířecí“ rysy sobecké společnosti, vyjádřené i masopustními kostýmy a maskami, například ovcí, které poslušně následují svého „pastýře“.

Ovčák Manolia, který byl vybrán do role Krista a který s běženci soucítí a pro tento přístup získá i další, ztvárnil Jakub Rousek robustním tenorem s proměnou přemýšlivého pastýře v muže hluboce přesvědčeného o svém poslání i za cenu vlastního života. Ostře vyjádřené pojetí Kateřiny jako místní kurtizány, která potlačí i lásku k Manoliově a v reálném životě hledá spojenci s rolí Máří Magdaleny, se dařilo Radoslavě Mičové. Herecky ještě vyhrocenější charakteristiku, která jde až brutálně nad rámec partitury, zprostředkoval Václav Málek jako Panaitis. Je mu určena role Jidáše. V tyrkysovém kostýmu zlého klauna, vybičovaného náladou lynče a frustrovaného ostentativně pohrdlivým chováním Kateřiny, Manolia zavraždí, aby se nakonec sám v extázi krvelačnosti podřízl. Z mnoha dalších výkonů je třeba zmínit ještě Petra Martínka jako usedlého obchodníka Janakose, který sice ne tak nápadně, ale o to opravdověji pochopí význam pomoci běžencům v kontrastu s manipulativním knězem Grigorisem basisty Davida Szendiucha. Olomoucký operní soubor i díky posílenému sboru dosáhl pod vedením Lubomíry Hellové nárokům Martinů partitury, která vyžaduje nejen sbor vesničanů bohatého Lykoivrisi, ale paralelně také druhý sbor ve velkých výstupech běženců. Oporou bylo promyšlené hudební nastudování Petra Šumníka, který rozumně vycházel z možností olomouckého orchestru, neutápěl se v detailech, ale rozvrhl základní pilíře opery.

Bohuslav Martinů: Řecké pašije

Hudební nastudování: Petr Šumník

Režie: Jan Antonín Pitínský

Sbormistr: Lubomíra Hellová

Scéna: Milan Nytra

Kostýmy: Jana Preková

Obsazení: Grigoris – David Szendiuch, Fotis – Jiří Příbyl, Patriarchas – Vladimír Třebický, Ladas (mluvená role) – Jaroslav Krejčí, Michelis (+ celý part Andonise) – Ondřej Doležal, Konstandis – Martin Štolba, Janakos – Petr Martínek, Manolios – Jakub Rousek, Nikolios – Lucie Janderková, Panaitis – Václav Málek, j. h., Kateřina – Radoslava Mičová, Lenio – Elena Gazdíková, Stará žena – Magda Málková, Despinio – Lucie Kordová, Starý muž – Vladislav Zápražný

Moravské divadlo Olomouc, premiéra 24. února 2017

Hodnocení: 80 %

Článek převzat z časopisu Martinů Revue 2/ 2017, s. 6–7

Zdroj: <http://www.lidovky.cz>



Nikolios – Lucie Janderková, Manolios – Jakub Rousek, Lenio – Elena Gazdíková, Grigoris – David Szendiuch, B. Polášková

Předehra Bohuslava Martinů poprvé v Brně

Jiří Beneš

Na třetím abonentním koncertě filharmonického cyklu Filharmonie doma I. (v Besedním domě 1., 2. a 3. března 2017) došlo k brněnské premiéře dosud málo známé symfonické skladby Bohuslava Martinů (1890–1959). Osmiminutovou Předehru pro orchestr, H 345 napsal skladatel na podzim roku 1953 ve Francii – v listopadu přijeli manželé Martinů z hlučného New Yorku do Nizzy, kde hodlali v klidu a středomořské pohodě strávit zimu, a skladatel se dal do práce na nedokončených nebo slíbených skladbách. Jedním z jeho závazků byla kompozice nevelkého orchestrálního díla pro rodičovské sdružení proslulé Mannesovy hudební školy v New Yorku – za necelý týden (10.–15. listopadu 1953) napsal sedmiminutovou brilantní Ouverturu pro velký orchestr. Dvanáct let poté (1965) ji vydalo pařížské nakladatelství Maxe Eschiga, ale dlouho o ni nikdo nejevnil zájem, takže zůstávala po celý zbytek století víceméně tajemným číslem v Halbreichově katalogu. Teprve od roku 2005 se množí záznamy o jejím provádění, vzhledem k úžasnému bohatství martinůvského repertoáru však stejně nepříliš početným; na brněnské pódium dospěla až třiašedesát let po svém vzniku.

Skladba probíhá skoro po celé své délce v nepřetržitém pohybu různých šestnáctinových figurací, jakým dovedl právě Martinů dát tematický smysl a zároveň jimi budít pocit radosti z muzicírování, přenášený z interpreta na posluchače. Zřejmě s představou, že se skladbou budou zabývat žáci Mannesovy školy, předepsal jí Martinů opatrné tempo Moderato, ale na druhé straně ji bohatě vybavil rytmickými rafinovanostmi, v jednom místě dokonce náznakem kontrapunktu. Skvělým nápadem je také devítitaktový úsek hraný souborem sedmi sólistů (bez průvodu) – flétnisty, hoboisty, dvou houslistů, violisty a dvou violoncellistů. Všudypřítomný šestnáctinový pohyb ustupuje jen na několika málo místech zpěvnějšímu přechodu v charakteristických synkopách; zvolna se zastaví před modlitebně znějícím čtrnáctitaktovým Andante molto středního dílu a pokračuje pak v doslovném opakování expozice až k fortissimo vpadající kódě s vítězným chorálem žesťových nástrojů.

Martinů v programech brněnských koncertů

Jarmila Mráčková

V sezoně 2016–2017 zazněla v cyklech koncertů Filharmonie Brno hudba Bohuslava Martinů dvakrát: dne 24. a 25. listopadu 2016 v Janáčkově divadle kantáta *Svatební košile*, H 214A a 1. ,2. a 3. března 2017 v Besedním domě brněnská premiéra *Předehry pro orchestr*, H 345.

Jestliže byl v předešlé sezoně uveden zpívaný balet *Špalíček* tak, jak Martinů dodatečně uvážil bez závěrečné části, kterou je kantáta *Svatební košile* (srov. Zprávy SBM č. 38, rok 2016, s. 36–37), byla letos předvedena samostatně. Jednalo se o světovou premiéru kritické verze tohoto díla. Účinkovali Adriana Kohútková (soprán), Peter Berger (tenor), Jozef Benci (bas), Český filharmonický sbor Brno se sbormistrem Petrem Fialou, Filharmonii Brno řídil Jiří Rožeň.

Uvedení *Předehry pro orchestr*, H 345 je věnován samostatný článek. V cyklu koncertů Českého filharmonického sboru Brno (11. ročník) byl 19. března 2017 celý večer věnován skladbám Bohuslava Martinů. Zazněl *Violoncellový koncert č. 1* a kantáta *Kytice*, kterou Martinů věnoval příteli Janu Zrzavému. Violoncellista Petr Nouzovský a pěvci Lucie Silkenová, Jana Hrochová, Tomáš Černý a Jiří Brückler podali vynikající výkony. Účinkovala Filharmonie Hradec Králové, Český filharmonický sbor Brno (sbormistr Petr Fiala) a královéhradecký dětský sbor Jitro (sbormistr Jiří Skopal) pod taktovkou Leoše Svárovského.

V sezoně 2017–2018 uvede Filharmonie Brno 26. a 27. dubna 2018 a na veřejné generálce v sále Stadionu na Kounicově ulici *Violoncellový koncert č. 2*. Sólistou bude Tomáš Jamník, dirigovat bude Robert Kružík. Na pódiu sálu, kde přes čtyřicet let hrávala Filharmonie Brno, se sejdou dva vynikající mladí umělci, navíc oba violoncellisté a oba laureáti soutěže Nadace Bohuslava Martinů. Na koncertu Spolku přátel hudby v Besedním domě 9. dubna bude uvedena *Sonáta pro housle a klavír č. 3*, H 303 v podání Jiřího Vodičky a Martina Kasíka.

Ohlédnutí za poličským Martinů festem 2017

Monika Holá

Květnové týdny v Poličce každoročně přinášejí hudební festival Martinů fest, složený nejen z komorních a orchestrálních koncertů, ale také různých přidružených aktivit.



*Poslední veřejné vystoupení Jiřího Bělohlávka
zahajovací koncert Martinů festu*

Stalo se pravidlem Martinů fest zahajovat pietním aktem u hrobu skladatele a nejinak tomu bylo i letos. Zahajovací akt (7. 5. 2017), doprovázený fanfárami Litomyšlského žesťového kvinteta pod vedením Jana Pohorského, byl umocněn přítomností vzácného hosta, pana Lukase Otta, starosty města Liestal (místa, kde Bohuslav Martinů zemřel). Pan Lukas Ott byl následně přítomen i zahajovacímu koncertu Martinů festu, na němž vystoupil orchestr PKF – Prague Philharmonia se svým zakladatelem a dlouholetým šéfdirigentem Jiřím Bělohlávkem, neúnavným propagátorem díla Bohuslava Martinů u nás i v zahraničí. Těžištěm večerního koncertu byla logicky skladba poličského rodáka Martinů – jedno z jeho nejsuggestivnějších děl vůbec – *Dvojkonzert pro dva smyčcové orchestry, klavír a tympány, H 271*. Zazněl v brilantní sólové interpretaci (Jan Bartoš – klavír, Pavel Rehberger – tympány) a především

za podmanivého, přitom však neokázalého řízení dirigenta, jenž tak cíleně akcentoval sílu skladatelovy skladby (výmluvná byla Bělohlávkova reakce při „děkovačce“, kdy potlesk ve stoje aplaudujícího publika zcela zaplněného Tylova sálu gestem směřoval na partituru Martinů skladby). Je až symbolické, že toto silné, nezapomenutelné vystoupení bylo vůbec posledním veřejným vystoupením Mistra Bělohlávka: 1. června 2017 podlehl zákeřné nemoci.

Komorní koncerty Martinů festu reprezentovaly dvě akce. Na první z nich (14. 5. 2017) vystoupila dvojice umělců Ladislav Horák (akordeon) & Petr Nouzovský (violoncello), kteří se pokusili Poličku zaujmout tanečními rytmy – program jejich vystoupení nesl podtitul „Vivat tango“. Za sebe a za festival, jednoznačně věnovaný osobnosti B. Martinů, musím konstatovat politování, že umělci Poličce nenabídli i nějakou skladbu zdejšího rodáka – vždyť jeho díla z tzv. jazzového období či rané klavírní taneční skladbičky by jistě poskytly řadu možností pro aranžmá na míru netradiční dvojici nástrojů (jak tomu bylo i v jiných případech, např. Dvořákových Cypřiších).



*Tvůrci životopisného filmu o B. Martinů Music of Exile
Zleva: Anthony Wilkinson a Brian Large prohlížejí autografy skladatele,
vpravo předseda Spolku Náš Martinů J. Novotný*

O týden později (21. 5. 2017) v Poličce vystoupil pianista Libor Nováček. Umělec v širších kruzích milovníků hudby možná není všeobecně známý, neboť až do roku 2013 působil trvale v Londýně a Španělsku, v současnosti je pedagogicky činný na pražské konzervatoři a v rakouském Grazu.

Gradací letošního Martinů festu bylo pohostinské vystoupení brněnského činoherního souboru (29. a 30. 5. 2017), který přivezl své repertoárové představení s názvem Otvírání studánek Alfréda Radoka (jeho autorem je dramaturg Martin Sládeček). Hra o vnitřních bojích režiséra, tvůrce proslulé Laterny magiky, jenž byl z politických důvodů nucen opustit vlast, je rozvedena v paralele k osudům skladatele Bohuslava Martinů, jehož skladbu Otvírání studánek Radok v Laterně magice inscenoval. Představení, které vystavěl režisér J. A. Pitínský, si již do Poličky vezlo nálepku „kontroverzní“ (viz text ve Zprávách SBM č. 38, 2016, s. 37–39). Logicky i v Poličce se publikum rozdělilo na ty, které dílo pobouřilo, i ty, kteří byli nadšeni. Dobrou zprávou budiž, že mladé publikum (inscenace byla hrána dvakrát, ve druhém dni speciálně pro poličské studenty) patřilo vesměs ke druhé jmenované skupině.



*Brian Large a Anthony Wilkinson na rodné věži B. Martinů,
uprostřed iniciátor jejich pozvání J. Edlman*

K inscenaci se vázala i výstava konaná ve vestibulu Tylova domu po celý čas festivalu. Její název *O neobyčejném putování Alfréda Radoka*, napovídal, že obsahem bude detailní seznámení se s režisérovým životem v dalších souvislostech, především s ohledem na prostředí, z něhož pocházel.

Nejnapjatěji očekávanou přidruženou akcí letošního festivalu bylo promítání filmu BBC z roku 1967 *Music of Exile* (25. 5. 2017). Jde o televizní film o životě a díle B. Martinů, jehož autory jsou režisér Anthony Wilkinson a muzikolog a světoznámý hudební režisér Brian Large. Pro Poličku se podařilo získat nejen možnost veřejného promítání filmu, jenž v českém prostředí dosud nikdy uveden nebyl, ale také zorganizovat osobní návštěvu tvůrců, kteří byli promítání přítomni a s nimiž bezprostředně poté proběhla nesmírně zajímavá beseda (celá akce byla organizována Spolkem Náš Martinů). Pánové Wilkinson a Large navštívili během svého pobytu v Poličce všechna místa spjatá s Bohuslavem Martinů: rodnou světničku, rodinný hrob, Centrum Bohuslava Martinů s jeho stálou expozicí o životě a díle skladatele (zde s velkým zaujetím prohlíželi originální partitury vybraných skladatelových děl), vyjeli také na některá zajímavá místa v okolí. Jejich přítomnost při promítání filmu (který mimochodem přesto, že je 50 let starý, neztrácí zhola nic na přitažlivosti a výpovědní hodnotě) a jejich přátelské a skromné vystupování, dodaly celé akci na přitažlivosti a posunuly ji významností z doprovodných aktivit mezi stěžejní akce festivalu.

A na závěr ještě jedna zajímavost z poličského jubilejního ročníku Martinů festu. Ve spojení Centra Bohuslava Martinů a Gymnázia Polička vznikla idea vydávání festivalového zpravodaje, který by v době konání akce referoval o všech zajímavých aktivitách. V tomto případě je iniciativa o to zajímavější, že na realizaci se podíleli především studenti gymnázia. Pod názvem *Studentské noviny při Martinů festu* studenti vytvářeli obsah zpravodaje – realizovali rozhovory s interprety, pouliční ankety, ale mj. také sami tvořili, např. básničky na téma Otvírání studánek. Studentské noviny vycházely v tištěné podobě (studenti je sami distribuovali na jednotlivých akcích), částečně ale také v elektronické podobě, kde bylo možno prezentovat i reportážní studentská videa ze zákulisí festivalu.



20. ročník Martinů festu 7.–28. května 2017

přehledový program

Neděle 7. 5. 2017

16.45 h • Tylův dům – SLAVNOSTNÍ FANFÁRY Z BALKÓNU TYLOVA DOMU, Litomyšlské žesťové kvinteto pod vedením Jana Pohorského

17.00 h • hrob B. Martinů – PIETNÍ AKT U HROBU B. MARTINŮ

17.30 h • přísálí velkého sálu Tylova domu
VERNISÁŽ VÝSTAVY „O NEOBYČEJNÉM PUTOVÁNÍ A. RADOKA“

18.00 h • velký sál Tylova domu – PKF – PRAGUE PHILHARMONIA
Jiří Bělohlávek – dirigent, Jan Bartoš – klavír, Pavel Rehberger – tympány

Neděle 14. 5. 2017

19.00 h • velký sál Tylova domu – LADISLAV HORÁK & PETR
NOUZOVSKÝ, L. Horák – akordeon, bandoneon, P. Nouzovský – violoncello

Neděle 21. 5. 2017

19.00 h • velký sál Tylova domu – LIBOR NOVÁČEK – klavír

Neděle 28. 5. 2017

19.00 h • velký sál Tylova domu – Otvírání studánek Alfréda Radoka
I STUDÁNKY CHTĚJÍ BÝT ČISTÉ, Činohra ND Brno

Pondělí 29. 5. 2017

10.00 h • velký sál Tylova domu – Otvírání studánek Alfréda Radoka
I STUDÁNKY CHTĚJÍ BÝT ČISTÉ (určeno pro žáky ZŠ a SŠ)

Doprovodný program

27. dubna – hudební sál Centra B. Martinů 19.00 hodin

Pojďme na Martinů fest 2017

Přátelské setkání, pořádatel: Spolek Náš Martinů

7.–28. května – Tylův dům

O neobyčejném putování Alfréda Radoka

25. května • Tylův dům • 19.00 hodin

Česká premiéra televizního filmu „*Music of Exile*“ BBC 1967 / Polička 2017

Pořádatel: Spolek Náš Martinů

Česká premiéra „Music of Exile“ BBC 1967 / Polička 2017

Jan Edlman

Před půlstoletím zažila Polička, rodné město Bohuslava Martinů, malou senzaci – v roce 1966 se sem na několik týdnů „nastěhoval“ štáb televizní stanice BBC2, aby tu natočil podstatnou část dokumentu o životě a díle slavného rodáka. V té době ve Velké Británii jeho jméno i hudební dílo znal málokdo, a proto se režisér filmu Anthony Wilkinson a hudební poradce, muzikolog Brian Large, rozhodli přiblížit jeho osobnost britským televizním divákům.



B. Martinů na slavnostním otevření Tylova domu, 1929

© CBM Polička

Film se natáčel v jarních měsících 1966 v Poličce i v kouzelné krajině Českomoravské vysočiny a na jeho realizaci se podíleli i místní občané (jmenujme alespoň paní Marii Pražanovou, která obětavě každý den doprovázela tvůrce filmu na věž kostela sv. Jakuba, nebo divadelníka pana Oldřicha Švece, který ve filmu hraje tovaryše Stodolu). Ve filmu také vystupovali jako tanečníci studenti 2. ročníku poličské Střední všeobecně vzdělávací školy. Později se štáb přemístil do Paříže a New Yorku, závěrečné scény se natáčely v Itálii a ve Švýcarsku.

Televizní film s názvem „Music of Exile“ měl v BBC2 premiéru v říjnu 1967, tedy přesně před 50 lety. Z neznámých důvodů ale nebyl nikdy uveden v Československu, přestože tehdejší režim nemohl mít žádné zásadní ideové výhrady vůči filmu, který (jak je ostatně v BBC zvykem) byl politicky zcela

neutrální a byl by mohl v té době napomoci při propagaci české hudby ve světě. A tak „Music of Exile“ upadl v Čechách málem v zapomenutí ...

Teprve v loňském roce na jeho existenci upozornil poličský patriot Jan Edlman, který jako jednadvacetiletý student angličtiny na pražské univerzitě asistoval britskému televiznímu štábu při natáčení v Poličce. Díky internetu našel kontakt na režiséra Anthonyho Wilkinsona, který je v současnosti stále činný jako ředitel Wimbledonského hudebního festivalu (kde propaguje mj. i dílo Bohuslava Martinů), a požádal ho o svolení promítnout film v Poličce v rámci letošního Martinů Festu. Pan Wilkinson nadšeně souhlasil a zanedlouho zaslal kopii filmu na DVD k volnému použití, tedy bez nároku na jakýkoli honorář! Jan Edlman, nyní překladatel na penzi, se ujal překladu doprovodného komentáře (jehož spoluautorem je slavný anglický spisovatel Anthony Burgess, tvůrce „Mechanického pomeranče“, který proslavil ve filmové verzi Stanley Kubrick), a ve spolupráci s muzeem Polička (konzultace týkající se citací ze vzpomínek a korespondence B. Martinů a názvů citovaných skladeb) a s členy Spolku Náš Martinů vytvořil definitivní verzi s českými titulky.



*Zprava: Anthony Wilkinson a Brian Large
se starostou města Poličky*

„Music of Exile“ byl poprvé v naší zemi uveden v poličském Tylově domě ve čtvrtek 25. května 2017 v 19.00 hodin. Po promítnutí zhruba hodinového filmu následovala beseda s jeho tvůrci. Besedy se zúčastnili i někteří z tehdejších účinkujících, aby zavzpomínali na zážitky z natáčení unikátního filmu TV BBC2 o Bohuslavu Martinů.

Článek převzat z časopisu Martinů Revue 1/2017, s. 2

Bohuslav Martinů & Josef Páleníček: O uměleckém přátelství dvou hudebníků

Kateřina Maýrová

Josef Páleníček (1914–1991) i Bohuslav Martinů (1890–1959) měli ve svém osudovém předurčení obrovské štěstí v tom, že pro oba představovalo jejich povolání také životní poslání. Zatímco se energický a vitální Josef Páleníček ve svém uměleckém zaměření během života realizoval v několika rolích – jako skladatel, klavírista, komorní hráč (člen Českého tria), pedagog (profesor Akademie múzických umění) a funkcionář v několika hudebních institucích a společnostech (člen Svazu českých skladatelů a koncertních umělců, předseda Nadace Bohuslava Martinů, člen předsednictva Společnosti Bohuslava Martinů, později předseda této společnosti), představoval uzavřený a společensky plachý Bohuslav Martinů povahově jeho pravý protipól: nadto se jako interpret – houslista prezentoval pouze ve svém raném mládí a celý svůj život věnoval především kompozici.

Ačkoliv se rovněž pedagogicky angažoval (např. v letech 1916–1920 vyučoval hru na housle v rodné Poličce, v letech 1937–1938 soukromě učil kompozici Vítězslavu Kaprálovou v Paříži, skladbu přednášel za svého amerického pobytu v Princetonu v letech 1948–1951 a pak dále za svého pobytu v Římě na Americké akademii v letech 1956–1957), netvořila u něho výuka kompozice tak významný fenomén. Cesty obou hudebníků se symbolicky střetly ve třicátých letech 20. století právě v tehdejší Mecce všech umělců – Paříži.

V Paříži navázané první kontakty z let 1936–1937 se u Josefa Páleníčka nesly ještě v duchu poznávání a vstřebávání impulsů francouzské hudební kultury: zaznamenáno je např. jeho vystoupení se Smetanovým triem v Archives de la Danse (13. 4. 1937), spolu s Alexandrem Plockem a Františkem Smetanou, kdy v programu mj. uvedli komorní dílo Martinů „Cinq pièces brèves“. Dochovaná korespondence Martinů z pozůstalosti Páleníčkovy dokládá, že ještě následujícího dne (14. 4. 1937) se skladatel snažil uplatnit svou výše uvedenou skladbu při jiných příležitostech a angažovat v těchto provedeních Smetanovo trio. V citovaném dopise vybízí Josefa Páleníčka, aby mu odpověděl, zda by s účinkováním v salónu Mme Marg. Fauré (25. 4. 1937) či na koncertě společnosti Tryptique (sic!) souhlasil (27. 4. 1937). Jako stipendista francouzské vlády na École normale de musique (1936–1938) si nyní mladý pianista mohl své kompoziční ambice dále tříbit studiem u Alberta Roussela, někdejšího

privátního učitele Martinů. Během svého tříletého pobytu v městě nad Seinou se Páleníček mohl setkávat se svým o 24 let starším krajanem Martinů nejen při bohatých koncertních příležitostech, které skýtal přepestrý pařížský hudební život. Slavný byl v té době rovněž kulturní salón manželů Pucových, kam docházela tehdejší umělecká elita a mezi jejich hosty nalézáme nejen Páleníčka a Martinů, ale i další proslulá jména jako byli z Čechů Rudolf Firkušný, Vítězslava Kaprálová či František Kupka, z Francouzů pak Albert Roussel, Pierre Fournier, Marcelle de Lacour, José Bruyr či Marcel Mihalovici (francouzský skladatel rumunského původu). Jejich další společná hudební prezentace na večeru, pořádaném Mezinárodní spisovatelskou asociací na obranu kultury pod názvem Paris – Prague, byla dne 2. 6. 1938 bohužel poznamenána stísněnou politickou atmosférou v rodném Československu, způsobenou rozpínavými nacistickými plány Konráda Henleina. Slavnostního večera se zúčastnili i Adolf Hoffmeister, Egon Erwin Kisch, Bohuslav Martinů, jehož cembalový koncert v podání sólistky Marcelle de Lacour dirigovala Vítězslava Kaprálová a Josef Páleníček jako pianista účinkoval v orchestru. Sólově pak také na tomto manifestačním večeru na podporu svobodné československé kultury vystoupil ve skladbách Leoše Janáčka. Jejich vzájemný umělecký kontakt byl v době druhé světové války pochopitelně přerušen, skladatel Martinů byl jako řada jiných nacisty pronásledovaných umělců v roce 1941 donucen opustit Evropu a existenčně zakotvit v USA, Páleníček žil a muzikantsky působil v tehdejším protektorátu Böhmen und Mähren. Písemný kontakt s Martinů Páleníček znovu obnovil zřejmě až v roce 1948, což dokládá nyní také poprvé zveřejněná odpověď Martinů, psaná z New Yorku, 19. května 1948, tedy necelé tři měsíce po únorovém komunistickém převratu. Skladatel v ní reaguje na Páleníčkovu výzvu, aby se vrátil z Ameriky domů. Vysvětluje, že byl jedním z prvních, kdo měl přichystána zavazadla a že se jeho návrat oddálil díky úředním průtahům amerických úřadů a pozdějšímu úrazu hlavy. Během života vždy bojoval za splnění svého poslání – tj. komponování, přičemž sláva nebo velké jméno nikdy v jeho životě nehrály roli. Návrat do vlasti nepovažuje za „povinnost“, to je jeho touhou. Není jeho vinou, že pozvání vyučovat na Pražské konzervatoři nedošlo zatím nějaké konkrétní podoby a ani vydávání jeho díla na domácí půdě nebylo dostatečně zúročeno. Děkuje Páleníčkovi za ocenění jeho tvorby a slibuje poslat k vydání do Melantrichu svůj [III.] klavírní koncert, dedikovaný Rudolfu Firkušnému. Ten byl dokončen právě 10. 3. 1948, v den tragického úmrtí Jana Masaryka. Je udiven situací,

kteřá nastala kolem Václava Talicha a vyjadřuje mu svoji vděčnost za předválečnou uměleckou spolupráci.

Ke třetímu klavírnímu koncertu se dále váže i jediný doklad z pera Josefa Páleníčka, dochovaný ve sbírkových fondech poličského Centra Bohuslava Martinů. Jedná se o pohlednici, zaslanou skladateli do švýcarského Pratteln z Lipska dne 7. 3. 1958, v němž ho informuje o úspěchu provedení v Gewandhausu, kde se coby pianista zhostil sólového partu pod taktovkou dirigenta Franze Konwitschnyho.



*K. Šebánek, B. Martinů, R. Firkušný a J. Páleníček
Paříž, Lucemburská zahrada, 1938 © CBM Polička*

Josef Páleníček byl také jedním z mála umělců, co se setkal a hovořil s Martinů v posledních měsících jeho života. K návštěvě skladatele, který byl od konce května 1959 v péči lékařů kantonální nemocnice v Liestalu u Basileje, se rozhodl po rozhovoru s Marcelem Mihalovici, po svém pařížském koncertu na československém velvyslanectví. Ten jej informoval o závažném zdravotním stavu Martinů a upozornil jej i na skutečnost, že se o něho mohou nyní zajímat různí interveni, aby získali přístup k jeho budoucí pozůstalosti. Díky zásahu velvyslance Urbana se také nakonec letecky rychle přemístil do Basileje a ve dnech 26. a 27. června 1959 se mu podařilo s Martinů osobně v nemocnici promluvit. Výsledkem bylo naléhavé přání Martinů, aby za ním neodkladně přijel jeho dávný přítel Karel Šebánek, pracovník Českého hudebního fondu, s nímž by mohl projednat některé závažné otázky, spojené s dalším vydáváním jeho díla (Šebánkova návštěva umírajícího Martinů proběhly ve dnech 22., 24., 26. a 28. 8. 1959, s částečnou asistencí houslového virtuosa Petra Rybáře, českého emigranta, žijícího ve Winterthuru). Páleníček se také jako jeden z mála českých hudebníků též zúčastnil po skladatelově smrti 28. 8. 1959 pohřbu Martinů v rámci oficiální československé delegace, kterou spolu s ním kromě Karla Šebánka (byl již ve Švýcarsku přítomen) a dvou zástupců československého velvyslanectví tvořili ještě skladatel Václav Dobiáš a básník Miloslav Bureš. Po zádušní mši, konané 1. 9. 1959 v 10 hodin dopoledne v římskokatolickém kostele v Pratteln, bylo nabalzamované tělo Martinů uloženo do hrobu, vykopaného na privátním pozemku dirigenta Paula Sachera nad usedlostí na Schönenbergu, kde umělec často pobýval a komponoval.

Velice významná role připadla Josefu Páleníčkovi i v letech následujících, neboť se stal hlavním iniciátorem myšlenky na morální a finanční podporu paní Charlotty Martinů, vdovy po skladateli, jež projevila přání být pohřbena spolu se svým chotěm v jeho rodné Poličce (1973). Tehdejšího ředitele Českého hudebního fondu, dr. Vladimíra Ševčíka též podnítil k podpoře nápadu, aby se paní Martinů vzdala svého úmyslu ponechat autorská práva na díla Martinů nedávno založené švýcarské basilejské nadaci (Bohuslav Martinů Stiftung) a převedla je do Československa. O důležitosti repatriace skladatelových ostatků a především o získání autorských práv ke kompozicím Martinů se mu podařilo přesvědčit i ministra kultury Milana Klusáka.

Páleníček se též ve dnech 23. a 24. 5. 1976 zúčastnil důležitých pražských jednání s paní Charlottou Martinů, týkajících se přerozdělení autorských práv Martinů. Trvalo však ještě nějaký čas, než se všechny plánované akce podařilo zrealizovat. Podpisem nové závěti 12. 1. 1977 vdova po skladateli definitivně

stvrдила nové právní uspořádání ohledně dispozic s autorskými právy po Bohuslavu Martinů. Tímto aktem tak přešla většina tzv. velkých autorských práv a polovina tzv. malých na Nadaci Bohuslava Martinů při Českém hudebním fondu v Praze, která byla pro tento účel zřízena. Polovina těchto malých autorských práv pak připadla švýcarské nadaci. Tak se bojovnému, dlouholetému příteli skladatelovu podařilo dosáhnout toho, aby tantiémy z provádění jevištních děl, hudby k filmům, rozhlasových a televizních inscenací, gramofonových a jiných mechanických záznamů náležely Československu.



*Pohlednice Josefa Páléníčka, zaslaná B. Martinů
po provedení III. klavírního koncertu © CBM Polička*

K převozu ostatků Martinů pak došlo až 27. 8. 1979, kdy byly po dvaceti letech zpět navraceny do rodné země a spočinuly po boku zesnulé choti († 23. 11. 1978) na poličském hřbitově. Podivuhodnou historii repatriace Martinů, založení české Nadace Bohuslava Martinů a vedoucí úlohu Josefa Páléníčka na všech uvedených aktech detailně popisuje kniha nedávno zemřelého muzikologa, dr. Jana Kapusty, která vyšla roku 2014 v nakladatelství Arbor vitae pod názvem „Neuvěřitelná kauza Martinů. Pravdivá zpráva o tom, jak se stalo, že 17. srpna 1979 byly ostatky hudebního skladatele Bohuslava Martinů přivezeny z dalekého Švýcarska do rodné Poličky“.

Článek převzat z časopisu Martinů Revue 1/2017, s. 6–7

Prof. Ivan Štraus oslavil významné jubileum



Profesor Ivan Štraus, houslista, propagátor vážné hudby, dlouholetý člen a bývalý předseda správní rady Nadace Bohuslava Martinů (předsedou byl v letech 2004–2014) oslavil 13. února tohoto roku své 80. narozeniny.

Po studiu na pražské konzervatoři a HAMU studoval jako aspirant na konzervatoři v Moskvě v letech 1966–1968 u Galiny Barinové. V roce 1968 byl po konkurzu vybrán do funkce pedagoga HAMU, roku 1975 z politických důvodů propuštěn a působil na Konzervatoři Pardubice.

Od roku 1990 je profesorem HAMU. Po svém návratu na školu vykonával 7 let funkci proděkana pro zahraniční styky. Z jeho třídy vzešli významní absolventi, kteří se uplatňují jako sólisté, členové dnes již světově proslulých komorních souborů a na vedoucích pozicích v České filharmonii.

Ivan Štraus je významným interpretem sólové i komorní hudby, kromě hudby soudobé se věnuje popularizaci vážné hudby v širších souvislostech. V letech 1968–1979 byl členem Českého tria (spolu s Josefem Páleníčkem a Alexandrem Večtomovem), od roku 1979 primáři Sukova kvarteta, jako sólista vystupoval s různými orchestry doma i v zahraničí a je držitelem řady ocenění (vítěz soutěže Pražského jara 1964, cena Academy Charles Cross 1966 aj.).

Při příležitosti oslavy 80. narozenin prof. Ivana Štrause, která se konala dne 27. března 2017 v kostele sv. Vavřince, byl oslavenec jmenován čestným členem Správní rady Nadace Bohuslava Martinů.

Gratulujeme!



Prof. Václav Riedlbauch

Ředitel Nadace Bohuslava Martinů, hudební skladatel, pedagog, kulturní manažer a bývalý ministr kultury České republiky profesor Václav Riedlbauch oslavil 1. dubna 2017 významné životní jubileum – 70. narozeniny. Při této příležitosti proběhl gratulační koncert na HAMU v Lichtenštejnském paláci.



Po studiu Akademie múzických umění v Praze (obor skladba) začal působit jako pedagog na Pražské konzervatoři. Zastával též funkci uměleckého šéfa Opery Národního divadla, ředitele programu Paláce kultury, šéfproducenta a později ředitele nakladatelství Panton a ředitele České filharmonie. V letech 2009–2010 byl ministrem kultury České republiky. Dlouhodobě působí jako pedagog na Hudební fakultě AMU v rámci katedry skladby, kterou v letech 1990–2004 také vedl.

Je členem dozorčí rady Etnologického ústavu AV ČR, stálé soutěžní komise Pražského jara a předsedou Akademického senátu VŠE. Působil v expertním týmu pro koncepci Národního divadla, ve Správní a Umělecké radě festivalu Pražské jaro, Správní radě Nadace Leoše Janáčka, předsedal výboru Festivalu Brno a v dalších institucích. Je držitelem několika ocenění od institucí a mnoha domácích soutěží; v roce 2000 mu Evropská unie umění udělila Evropskou cenu Gustava Mahlera za vynikající výsledky v oboru hudby.

Gratulujeme!

90. jubileum Zdeňka Zouhara

Vít Zouhar

„Ten z Brna se jmenuje Zdeněk Zouhar [...] řídí tam ženský sbor, jsem s ním v korespondenci a postaral se mi o nějaké knihy jež zde potřebuji. Měli velikou radost ze sboru.“ Takto poprvé informoval Bohuslav Martinů v říjnu 1954 své sourozence v Poličce o dirigentu pěveckého sdružení OPUS, Zdeňku Zouharovi

(1927–2011).¹ Přestože tehdy uplynulo již pět let od první výměny dopisů mezi Martinů a Zouharem, až teprve konkrétní požadavek sedmadvacetiletého sbormistra a jeho koncertní plány se skladbami Bohuslava Martinů byly impulsem, který oživil korespondenci dalších let a podnítil vznik a podobu několika děl. To byl také důvod, proč skladatel informoval sourozence v Poličce. V době převládající nejistoty, přirozené nedůvěry a obav z možných represí v Československu byla každá taková informace významná. Zouharovi pomyslně otevřela dveře rodiny Martinů v Poličce a skladatelovým sourozencům představila mladého brněnského interpreta, spojence a propagátora děl Bohuslava Martinů.

V červnu roku 1954 Zdeněk Zouhar uzavíral svou první sezonu v čele brněnského pěveckého sdružení OPUS, s jehož ženským sborem provedl kromě jiných skladeb také souborně *Moravské dvojzpěvy* Antonína Dvořáka. Pro svůj sbor hledal nové kompozice. Navázal na dřívější korespondenci s Bohuslavem Martinů a skladatele požádal o novou skladbu. Navrhl, aby mohla být volným pokračováním právě Dvořákových *Moravských dvojzpěvů* a zároveň naznačil své záměry. Měl v úmyslu nejen provádět díla Bohuslava Martinů se svým sborem, ale také připravit novou koncertní řadu. Sezona 1953–1954 byla pro Zouhara nová také tím, že po předchozím kratším působení na gymnáziích v Bratislavě (1950–1951) a Znojmě (1951) se vrátil zpět do Brna, a to do hudebního oddělení Universitní knihovny, které pak vedl. V tomto novém prostředí začal připravovat první koncertní řadu z děl Bohuslava Martinů. Svě koncertní plány odeslal počátkem července 1954 do Nice se žádostí o skladbu pro sbor OPUS. Martinů tento dopis oslovil a Zouharovu požadavku vyhověl. Tak vznikl cyklus *Petrklíč*, H 348 a Martinů nalezl navíc v Zouharovi oddaného interpreta.

Zdeněk Zouhar však skladateli poprvé psal již v roce 1949. Tehdy coby student hudební a výtvarné výchovy na univerzitě v Brně a soukromý žák tam působícího skladatele Jana Kuncce dokončil písňový cyklus *Písničky o lásce* na texty moravské lidové poesie. Nadšen novými vokálními skladbami Bohuslava Martinů poslal svůj cyklus k posouzení skladateli do New Yorku. Vlídna a povzbudivá odpověď byla prvním dopisem desetileté korespondence. Zdeněk Zouhar v rozhovoru vzpomínal:

„Skladbami Bohuslava Martinů jsem byl tehdy natolik zaujat, že mě zajímal také jeho názor na skladby, u nichž se mi zdálo, že by mu mohly být blízké.

¹ Dopis ze dne 2. října 1954, archiv Zdeňka Zouhara (BM 5).

Proto jsem mu poslal cyklus Písničky o lásce. V té době se mnozí z nás právem domnívali, že Bohuslav Martinů je nejvýznamnější český žijící skladatel a navíc přítel Jan Novák se krátce před tím vrátil ze stipendijního pobytu u Martinů ve Spojených státech se spoustou podnětů. Proto jsem se rozhodl svůj písňový cyklus do New Yorku poslat. Bylo mi dvacet dva let a tak ostych a případné obavy z negativních reakcí přebilo mladistvé nadšení.“

Ve studiu skladby Zouhar pokračoval u Alexandra Moyzese na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě (1950–1951) a na Janáčkově akademii múzických umění v Brně u Theodora Schaefera (1965–1967). Dříve studoval muzikologii na univerzitě v Brně (1963–1966). V následujících letech dělil své aktivity mezi skladbu, teorii, edice a výuku. V popředí jeho zájmu však stála kompozice společně s výukou skladby na Janáčkově akademii múzických umění v Brně.

Zouhar je autorem oper *Proměna* (1971) a *Velká láska* (1986), oratoria *Plameny kostnické* (1988) a *Půlnoční mše* (1957), řady komorních skladeb, z nichž k nejhranějším patřil dechových kvintet *151* (1958). Bohuslav Martinů u této skladby doporučoval: „*Kartáč, kartáč. Hlavní věc je nezapomenout, že se jedná o komorní ensemble a i komorní hudební projev a tedy nespadnout do projevu orchestrálního, na to těch pět nástrojů nemá sílu*“.² S odstupem čtyřiceti let na to Zdeněk Zouhar vzpomínal: „*[Martinů] uměl jak povzbudit, tak i vtipně vytknout nešikovnost*“.³

Ovšem už v roce 1979 se ke korespondenci s Bohuslavem Martinů symbolicky vrátil orchestrální skladbou *Variace na téma Bohuslava Martinů*. Jejím tématem byla píseň *Děvče z Moravy* z písňového cyklu *Písničky na dvě stránky*, H 302. Deset let korespondence odráží číslovka deset v počtu variací. Od roku 1962 Zdeněk Zouhar působil na Janáčkově akademii múzických umění v Brně, kde byl později jmenován profesorem kompozice a vedoucím Katedry skladby a dirigování. V letech 1997–2005 byl profesorem na hudební fakultě Akademie umění v Banské Bystrici. Jako skladatel se věnoval také rekonstrukcím skladeb jiných autorů. Kompletoval *Symfonii* Pavla Haase (1994) a rekonstruoval *Žarošickou mši pastýřskou* (1996).

² Dopis ze dne 21. února 1959, archiv Zdeňka Zouhara (BM 30).

³ Zdeněk Zouhar: *Moje korespondence s Bohuslavem Martinů*, in: *Kritické edice hudebních památek III. Korespondence jako muzikologický pramen a problém*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999, s. 105.

Zatímco Zouharovy kompozice reagují na tvorbu Bohuslava Martinů spíše okrajově, jeho aktivity dirigentské, badatelské, editorské i organizátorské s ní souvisejí velmi úzce. Jako dirigent pěveckého sdružení OPUS premiéroval v letech 1955 a 1956 kromě cyklu *Petrklíč*, H 348, jehož tři části jsou Zouharovi a sboru OPUS dedikovány, další tři kompozice: *Tři písně posvátné (Tři legendy)*, H 339, *Tři zpěvy*, H 338 a kantátu *Otvírání studánek*, H 354. V československé premiéře provedl průřez operami *Čím lidé žijí (Pohádka o ševci)*, H 336 a *Ženitba*, H 341. Založil a připravil koncertní cykly z děl Martinů v Universitní knihovně v Brně, které byly později východiskem Mezinárodního hudebního festivalu v Brně, jehož první ročník byl v roce 1966 z jeho podnětu věnován právě dílu B. Martinů. Také jako redaktor umělecké hudby Československého rozhlasu, kde pracoval od roku 1961, Zouhar propagoval a nahrával skladby Bohuslava Martinů.

V hudebním oddělení Universitní knihovny v Brně připravil a redigoval první českou knihu o tomto skladateli, *Bohuslav Martinů. Sborník vzpomínek a studií* (1957), a napsal a vydal monografii *Skladatel Jan Kunc* (1960). V roce 2001 vydal monografii *Sborové dílo Bohuslava Martinů* a v roce 2008 společně s Vítem Zouharem edici dopisů *Milý příteli: Dopisy Bohuslava Martinů Zdeňku Zouharovi*. Průběžně publikoval studie zaměřené zejména na tvorbu B. Martinů a editorsky připravil k tisku jeho skladby *Petrklíč*, H 348 (Panton, 1976², 1985³), *Písničky pro dětský sbor*, H 373 (Panton, 1977), *Ptačí hody*, H 379 (Panton, 1977), *Česká říkadla*, H 209 (Panton, 1977, 1984²), *Čtyři písně o Marii*, H 235 (Panton, 1979) a operu *Tři přání*, H 175. V roce 1977 byl jedním ze zakladatelů Společnosti Bohuslava Martinů, které předsedal v letech 1991–2000. Formuloval první návrh zásad souborného kritického vydání děl Bohuslava Martinů (1994) a v letech 1993–1999 předsedal ediční radě téhož souborného vydání.

Minimální možnost cestovat přes železnou oponu v 50. letech uplynulého století byla důvodem, proč se Zdeněk Zouhar s Bohuslavem Martinů nikdy nesetkal. O to častěji navštěvoval jeho sourozence v Poličce, kde se seznamoval s rukopisy skladeb, s korespondencí a dokumenty, které uchovávala Marie Martinů, sestra skladatele a její blízká přítelkyně Marie Pražanová. Teprve v 60. letech se seznámil se skladatelovou ženou Charlotte Martinů během jejích návštěv v Československu.

Bohuslav Martinů také ve svých dopisech zmiňoval adresátovu manželku Věru Zouharovou (1928–2015). Ta se jako pianistka podílela na premiérách skladeb

Petrklíč, H 348, *Velikonoční*, H 239 a kantáty *Otvírání studánek*, H 354. Studium muzikologie na univerzitě v Brně zakončila v roce 1968 obsáhlou prací *Klavírní dílo Bohuslava Martinů*.

Když Bohuslav Martinů souhlasil se Zdeňkem Zouharem, že „*Petrklíč otevřel dveře*“,⁴ pak nejen jeho dílu, ale také přátelství se Zdeňkem Zouharem i osudům manželů Zouharových s dílem Bohuslava Martinů.

K nedožitým devadesátým narozeninám Zdeňka Zouhara

Jarmila Mráčková

Moravská zemská knihovna v Brně (dále MZK) uspořádala v rámci svého projektu *OČI BRNA – brněnské osobnosti a osudy* výstavu „Skladatel, muzikolog, knihovník“ věnovanou prof. PhDr. Zdeňku Zouharovi. Expozici připravili kurátoři Mgr. Irena Veselá, Ph.D. a Mgr. Vlastimil Tichý. Slavnostní vernisáž se konala 8. června. Osobnost prof. Zdeňka Zouhara představila Mgr. Irena Veselá, Ph.D. a na svého otce zavzpomínal prof. MgA., Mgr. Vít Zouhar, Ph.D. V hudebním programu vystoupil komorní pěvecký soubor „Těžké harmonično“ vedený Mgr. Pavlínou Němcovou, vnučkou Zdeňka Zouhara. Přednesl skladby Zdeňka Zouhara, Bohuslava Martinů a Leoše Janáčka. Doprovodnou akcí bylo uvedení záznamu Zouharovy jednoaktové opery *Velká láska* (13. 6.) a přednáška Víta Zouhara (21. 6.) „Zdeněk Zouhar – hudební skladatel a propagátor díla Bohuslava Martinů“. Výstava (v nové budově MZK na Kounicově ulici 65a) stručně připomenula jubilatův život – u vstupu zaujalo dynamické promítání fotografií – skladatelskou práci, činnost dirigentskou, organizátorskou, editorskou, naznačila také působení v československém rozhlasu a pedagogickou profesi na Janáčkově akademii múzických umění v Brně.

V centru pozornosti byla právě činnost v MZK v oněch letech s názvem Univerzitní knihovna. Zdeněk Zouhar byl v letech 1953–1961 odborným pracovníkem a zároveň vedoucím hudebního úseku knihovny (byl založen roku 1941 hudebním vědcem Leošem Firkušným, starším bratrem Rudolfa Firkušného, po něm úsek vedl Karel Vetterl). Šestadvacetiletý Zdeněk Zouhar nastoupil do knihovny v listopadu 1953. Rozšířil činnost úseku o publikování

⁴ Dopis ze dne 12. května 1957, archiv Zdeňka Zouhara (BM 23).

bibliografií skladatelů a především zavedl pořádání komorních koncertů. V letech svého působení organizoval a sám uváděl 74 koncertů, které se konaly ve velké studovně knihovny na Kounicově ulici 1–3 (dříve Leninova ulice) průměrně jedenkrát v měsíci v neděli či sobotu od 20 hodin, nebo jako matiné. Plakáty měly hlavičku „Univerzitní knihovna a Městská osvětová beseda v Brně“. Právě plakáty, pozvánky a programy jsou úžasným autentickým dokladem této činnosti Zdeňka Zouhara. Dochovaly se téměř ze všech koncertů. O jejich uspořádání, digitální podobu (ve spolupráci s oddělením digitalizace MZK) a archivaci se zasloužila v roce 2015 PhDr. Štěpánka Studeníková, která pracovala dvacet pět let v Hudební knihovně MZK a navazovala na zkušenosti i práci svých předchůdců. Napsala dvě studie o archivních materiálech Hudební knihovny MZK. Výstava části plakátů tvořila dominantní složku expozice.

Čím byly Zouharovy večery v Univerzitní knihovně výjimečné? Přinesly do brněnského hudebního života pravidelné setkávání se skladbami soudobých skladatelů brněnských, českých, světové moderny i s hudbou klasicismu, s nezvyklými nástroji (viola d'amour, loutna), melodramem, s pořady hudebně-literárními. Účinkovali zde přední brněnští umělci, sólisté i soubory. Nechyběl ani Zouharem dirigovaný sbor OPUS. Programy svědčí o Zouharově rozhledu a organizačních schopnostech. Mimořádnou skupinu koncertů tvořily večery věnované dílu Bohuslava Martinů. Bylo jich celkem třináct.

V sezoně 1955–1956 se konal už celý cyklus „zřejmě první komorní cyklus z díla Bohuslava Martinů vůbec“ (napsal Zdeněk Zouhar v úvodu výběrového seznamu skladeb a literatury o Martinů, který uspořádala Jaromíra Trojanová, pozdější Zouharova nástupkyně v Univerzitní knihovně). Na základě Zouharova podnětu vytvořil pro cyklus plakát Zdeněk Skřivan. Jedná se o první martinůvský plakát publikovaný v Brně. Dne 18. října byla ve velké studovně instalována busta Martinů, dílo sochařky Karly Vobišové-Žákové „Bylo to ponejprv, kdy byla velká veřejná místnost ozdobena portrétem tohoto našeho skladatele“ (slova Zdeňka Zouhara).

Zmíněná busta je v současnosti umístěna v Hudebním koutku v humanitní studovně. Hudební pracoviště několikrát změnilo své umístění. Svůj název měnila i knihovna: Univerzitní knihovna, Státní vědecká knihovna a v roce 1993 dostala název Moravská zemská knihovna.

Osobní interest prof. PhDr. MgA. Zdeňka Zouhara o dílo Bohuslava Martinů je jednou ze složek jeho uměleckého odkazu vedle vlastní tvůrčí a pedagogické práce.



První plakát cyklu koncertů ze skladeb B. Martinů



Vzpomínka na Dr. Sekine

Petr Holý (Tokio)

Pana doktora Sekine není jistě třeba představovat. Znali jsme ho všichni, kdo jsme se tak či onak motali nebo motáme kolem Japonska, vídali jsme ho na mnoha koncertech či turné českých hudebníků a hudebních těles do Japonska, všude tam, kde se v Tokiu mihl český živel, někde seděl, postával, procházel,

anebo všemu napomáhal pan doktor Sekine. Ale pro ty, komu jeho jméno stále nic neříká – MUDr. Sekine byl neúnavný a nezlomnou energií naplněný šířitel a zejména znalec české hudby a kultury, jenž vše, co mu bylo živobytím, tj. obor otorhinolaryngologie, věnoval na nákup hudební literatury, nosičů, jimiž za dlouhá léta obtěžkal svůj tokijský byt, a bezpočet soukromých pozvání pro české umělce, nebo Čechy, kteří se tu a tam objevovali, popřípadě žili a působili v Japonsku. Ještě jako student jsem kdesi v českém tisku četl, že „i kdyby přišlo zemětřesení, byt [doktora Sekine] je zajištěn právě natěsnaným množstvím LP s českou hudbou do té míry, že se nemůže nic stát.”

O to smutnější byla zpráva, že MUDr. Hideo Sekine zemřel 18. ledna 2017 ve večerních hodinách v Tokiu, v úctyhodném věku 88 let. Až do konce života byl velmi vitální, naposledy jsme se viděli 12. prosince na recepci připomínající 10. výročí založení Českého centra Tokio, jehož se mi dostalo té cti být prvním ředitelem. Vigilie a poslední rozloučení se konaly 22. a 23. ledna v postmoderní budově M2, kterou v roce 1991 projektoval světoznámý japonský architekt Kengo Kuma.

MUDr. Sekine byl nejen znalcem hudby, za svůj život se naučil také česky, a to do té míry, že překládal z češtiny do japonštiny. Ale nepředbíhejme, věnujme chvíli vzpomínce na něj, alespoň prostřednictvím jeho cesty životem. Hideo Sekine se narodil v roce 1929 v prefektuře Nagano, městě Ómači. V roce 1932 se rodina přestěhovala do města Macumoto, kde v letech 1941–1943 navštěvoval vyšší stupeň základní školy. Od roku 1943 do srpna roku 1945 studoval na Škole pozemní armády pro mladistvé. V roce 1946 nastoupil do Speciální lékařské školy v Macumoto (dnes se jedná o Lékařskou fakultu Univerzity Šinšú) a věnoval se rovněž studiu hry na klavír (na Konzervatoři Macumoto, vedené houslistou Šin’ičim Suzuki, zakladatelem světově proslulé Suzukiho metody). Od roku 1952 do roku 1959 působil jako aspirant otorhinolaryngologie ve Fakultní nemocnici Univerzity Hokkaidó a v roce 1958 získal titul MUDr. Mezi léty 1959 a 1965 byl zaměstnán v několika otorhinolaryngologických střediscích v Jokohamě a v Tokiu, aby si v tokijské čtvrti Akasaka v dubnu roku 1965 otevřel vlastní lékařskou praxi, které se věnoval až do sklonku života. Již v roce 1962 začal pořádat „Čtvrtky čtení a překládání české literatury”, kterým se věnoval až do roku 1987. V 70. letech pořádal kurzy polštiny a maďarštiny. V letech 1974–2004 zavítal asi dvacetkrát do České republiky, potažmo Československa. Během své lékařské praxe (byl vyhlášeným otorhinolaryngologem) se věnoval studiu Bartókovy hudby (od 50. let 20. stol.), od roku 1959 také hudby české. V roce 1998 obdržel medaili

Bohuslava Martinů od Nadace Bohuslava Martinů v České republice, v roce 2004 od Společnosti Leoše Janáčka v Brně. Byl prezidentem Japonské společnosti Bohuslava Martinů (kterou založil v roce 1990) a poradcem Společnosti přátel Leoše Janáčka v Japonsku (založené v roce 1998).



*Zleva: Zdeněk Zouhar, Max Kellerhals, Aleš Březina,
Hideo Sekine, Praha 1996*

Na svém překladatelském kontě má MUDr. Sekine knihy: *Žert* od Milana Kundery (nakladatelství Misuzu Šobó, 1970, 1992, Tokio), *Hudba domova: kapitoly ze života hudebního skladatele Antonína Dvořáka* od Karla Vladimíra Buriana (nakladatelství Šindžidaiša, 1983, Tokio), *Prahou za hudbou* od J. Weniga (nakladatelství Šóbunša, 1989, Tokio), *Všecky krásy světa* od Jaroslava Seiferta (nakladatelství Šóbunša, 1998), *Liška Bystrouška* od Rudolfa Těsnohlídka (nakladatelství Hačigacuša, 2005, Tokio), dále překlady libret k operám *Prodaná nevěsta*, *Tajemství*, *Viola* (Bedřich Smetana), *Dimitrij*, *Čert a Káča*, *Rusalka* (Antonín Dvořák), *Hry o Marii*, *Řecké pašije* (Bohuslav Martinů) a konečně kompletní dílo Leoše Janáčka. Kromě toho se věnoval publicistické činnosti a napsal bezpočet hudebních článků, komentářů a výkladů, uveřejňovaných jak v hudebních časopisech, tak v koncertních programech nebo na obalech nosičů LP, CD nebo DVD.

Za všechno necht' hovoří *Poděkování*, které MUDr. Sekine přednesl 12. listopadu 2009, u příležitosti udělení medaile ministra kultury České

republiky Artis Bohemiae Amicis, kterou MUDr. Sekine převzal na půdě velvyslanectví České republiky v Tokiu za šíření dobrého jména České kultury osobně z rukou tehdejšího ministra kultury České republiky, Václava Riedlbaucha.

Poděkování Dr. Sekine

Věřím, že v životě každého člověka existuje osudová chvíle. U mě to bylo v roce 1959, právě před půl stoletím, kdy jsem poprvé uslyšel československou národní hymnu a Janáčkovu klavírní sonátu, které zahrály Česká filharmonie pod taktovkou Ladislava Slováka a klavíristka Mirka Pokorná. Tehdy jsem se nakazil českou nemocí, vážnou, až smrtelnou jako „Bílá nemoc”!

V roce 1962 jsme založili kroužek češtiny a každý čtvrtek večer jsme četli českou literaturu v čekárně mé ordinace. Jako učitele jsme zvali absolventy katedry japonštiny Karlovy univerzity, kteří pobývali v Tokiu. Tyto večírky trvaly téměř čtvrt století a korunovali jsme je četbou Seifertových vzpomínek „Všecky krásy světa“. Můj překlad této knížky vyšel později v Japonsku.

V roce 1974 jsem navštívil poprvé vaši krásnou zemi a od té doby skoro dvacetkrát cestoval po Čechách, Moravě i Slovensku, zvláště na hudební festivaly v Praze a v Brně i folklórní festivaly na Moravě a na Slovensku. Můj nejlepší český přítel, pan Zdeněk Thoma, fotograf a cestovatel, mě autem doprovázel všude od Chebu až do Svidníku.

Nejplodnější moje cesta byla na Pražské jaro v roce 1990. Zůstal jsem tam celou dobu a každý den chodil do divadla a na koncerty, kde vždy zněla díla Bohuslava Martinů, jelikož na tento rok připadalo sté výročí jeho narození. Jednoho večera jsem zhlédl zajímavý balet Macbeth od Václava Riedlbaucha na Nové scéně vedle Národního divadla. Tohoto roku jsme založili Japonskou společnost Bohuslava Martinů a v roce 1998 klub přátel Leoše Janáčka v Japonsku. Za šestnáct dní se bude konat japonská premiéra jeho opery Výlety páně Broučkovy v hale Santory. Podle Svatopluka Čecha žije na Měsíci plémě Čechů více než sto miliónů! Těším se na toto provedení.

Česká země je sice malá, ale má vysokou úroveň kultury, proto ji mám velice rád. Země česká je druhý domov můj! Děkuji srdečně panu ministrovi Václavu Riedlbauchovi za udělení ceny „Artis Bohemiae Amicis“.

Článek převzat z časopisu Martinů Revue 1/ 2017, s. 17

Requiescat in pace.

Po Jiřím Bělohávkovi zůstává prázdno

Petr Veber



Vstoupit dvakrát do téže řeky prý nelze. Jiřimu Bělohávkovi se to podařilo. Poštěstilo se mu ještě jednou vést Českou filharmonii, napodruhé v lepší konstelaci.

Bylo to krásné – přízní osudu se v roce 2012 mohl po dvou desetiletích logicky vrátit na post šéfdirigenta, který mu předtím nebylo dopřáno zastávat dostatečně dlouho a který k němu patřil právem. Vrátil se zkušenější a zralejší. Jako osobnost s cenným mezinárodním renomé. Krutostí stejného osudu nemohl však svou misi ani tentokrát přirozeně završit a naplnit – na konci páté sezony, se smlouvou na několik dalších, podlehl těžké nemoci.

Česká filharmonie utrpěla nenahraditelnou ztrátu, když její šéfdirigent v jedenasedmdesáti nepřekvapivě, protože už viditelně fyzicky poznamenan, ale přesto neočekávaně a nečekaně brzy odešel. Dokázal v posledních letech orchestru dát nové cíle, přinesl mu novou motivaci a prestiž, pomohl mu stabilizovat se. Dal mu k dispozici všechn svůj um, náročnost a opravdovost, svou pověst a své vize. Otevřeny nyní náhle zůstávají všechny plány na koncerty, zahraniční zájezdy a prestižní nahrávky. Nikdo podobný v záloze není. Nemohl být, ani neexistuje.

Černý prapor na průčelí Rudolfiny a svíčky na jeho schodech, stejně jako okamžitý masivní mediální ohlas a tisíce sdílení a komentářů na sociálních sítích, začaly hned první červnový den dávat najevo, že odešla ctěná a milovaná osobnost, umělec už vpravdě národní, kdyby toto slovní spojení nebylo tak zprofanované komunistickou deformací. Nenahraditelnou ztrátu jsme utrpěli všichni.

Ve filharmonii zůstane v paměti Jiří Bělohlávek vedle Talicha, Kubelíka, Ančerla a Neumanna a spolu s nimi – i přes tragickou neuzavřenost svého vkladu – mezi těmi nejdůležitějšími.

Některé jiné kapitoly v životě Jiřího Bělohlávky jsou ale přece jen napsány se šťastnějším zakončením než ta se jménem České filharmonie. Roku 1994 založil, vypiplal k dokonalosti a krásných jedenáct let vedl Pražskou komorní filharmonii, zázrak a skvost v dějinách české hudební kultury. Dvanáct roků, po které předtím od roku 1977 vedl Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK, zůstanou jednou provždy jedněmi z nejdůležitějších v historii tělesa, hned po zásadním vkladu Václava Smetáčka. A léta, po která Jiří, jak mu tam říkali, nejprve pohostinsky obohacoval a poté šest let jako šéf do roku 2012 vedl Symfonický orchestr BBC, označují nyní v Londýně za zlatou éru.

Právě v britské metropoli Jiří Bělohlávek vyzrál, ve svém projevu zvroucněl, rozvinul schopnost nadhledu a ochotu k humoru. Bezprecedentně třikrát tam dirigoval kultovní závěrečný festivalový večer Last Night of the Proms. Koncertně uvedl několik našich národních oper. Včetně Dalibora, jehož se mu nepodařilo prosadit, ani s pomocí Renée Flemingové, v Metropolitní opeře. Stal se v Anglii vyslancem české hudby, který však i sám dbal na to, aby zároveň prokazoval a dosvědčoval stejně silnou schopnost dirigovat také světový repertoár.

Miloval Martinů, zejména Čtvrtá a Šestá symfonie měly s ním desítky provedení. Smetanovu Mou vlast uvedl o mnoho víc než stokrát. Nezapomenutelně s konzervatoristy při zahájení Pražského jara v roce 2011. Také ovšem v německé metropoli s Berlínskými filharmoniky. Líbil se mu Brahms. Zdůrazňoval důležitost hudby vídeňských klasiků pro očišťování zvukové kultury orchestrů. Po návratu k filharmonii pořídil pro Deccu krásný dvořákovský symfonický komplet. Nádherně kdysi natočil s Dagmar Peckovou Mahlera. Na konci dubna se setkal v Mnichově s Magdalenou Koženou u Biblických písní. Poslední abonementní koncert s Českou filharmonií, který dirigoval, patřil Mahlerově Páté symfonii.

Vzpomínky pisatele tohoto zamyšlení coby posluchače sahají až do sedmdesátých let, kdy Jiří Bělohlávek jako černovlasý čerstvý třicátník začal dirigovat orchestr FOK. Vzpomínky novináře a kritika sahají pak k prvním interview do osmdesátých let, dotýkají se nesčetných koncertů, sahají do počátku devadesátých let, kdy se filharmonici rozhodli pro Gerda Albrechta a kdy se dosavadní šéf vnitřně zraněn sám vzdálil, i do dalších let, kdy jako

setrvalá zůstávala pisatelova představa, že takhle to nemůže zůstat, že se přece jednou musí ještě Jiří Bělohlávek do filharmonie vrátit ... Sahají do počátků PKF, ale také k Tristanovi v Glyndebourne, k Rusalce v New Yorku a Juliettě v Londýně, sahají na Proms, do Berlína ... I do okamžiku, kdy David Mareček oznámil záměr získat Jiřího Bělohlávka zpět k filharmonii. Týkají se prezidentského období u Pražského jara. A velmi intenzivně se týkají posledních dvou velkých rozhovorů pro časopis Harmonie, kdy už bylo jasné, že se objevila zrádná nemoc. Jsou to vzpomínky vděčné za všechnu vyslechnutou hudbu i za slova natočená do diktafonu. Končí u dva týdny starého poděkování za pozdrav do nemocnice a u slov: Těším se, až se zase vrhnu do koncertů ...

Ale ještě jedna kapitola je v životě Jiřího Bělohlávka napsána se šťastným koncem: jmenuje se jeho žáci. Patří k nim zejména Jakub Hruša, Tomáš Netopil, Tomáš Hanus a Marko Ivanović, všichni už s viditelnými úspěchy pracující na svých vlastních velkých úkolech.

Jiří Bělohlávek odešel příliš brzy, ale zůstává za ním nesmazatelná stopa a intenzivní vzpomínka – na náročného, ale noblesního umělce, na neokázalou, zdrženlivou, velmi silnou osobnost, na profesionála, který nekompromisně a s čistými úmysly sledoval umělecké cíle, na člověka, který s nečekaným fatálním zdravotním handicapem bojoval poslední dva tři roky znovu a znovu s taktovkou v ruce, až do poslední chvíle. Až do května, kdy už musel své filharmonii odříci koncert na Pražském jaru a Mou vlast v Drážďanech.

*Článek převzat se svolením časopisu Harmonie 2. 6. 2017
<https://www.casopisharmonie.cz>*

Operní pěvkyně Eva Děpoltová zemřela ve věku 71 let



Ve věku 71 let zemřela 16. července 2017 významná česká operní pěvkyně Eva Děpoltová. Podílela se na několika nahrávkách oper Bohuslava Martinů, ke kterým patří například Řecké pašije (Symfonický orchestr Československého

rozhlasu, dir. Libor Pešek, spoluúčinkovali Vilém Přibyl, Jaroslav Horáček, Zdeněk Jankovský, Richard Novák, Nad'ra Šormová, 1983) či Hry o Marii (Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK, dir. Jiří Bělohlávek, spoluúčinkovali Marie Mrázová, Jiřina Marková, Václav Zítek, Ivan Kusnjer, 1984). Nahrávka Her o Marii, v níž ztvárnila roli Paskaliny, získala Prix Caecilia, která je od 60. let 20. století udělována Unií belgického hudebního tisku nejlepším nahrávkám. Od roku 1979 byla po dobu 25 let členkou Opery Národního divadla. Hostovala pravidelně na koncertech České filharmonie doma i v zahraničí.

Čest její památce!



Opustila nás světově proslulá cembalistka prof. Zuzana Růžicková



První dáma cembala profesorka Zuzana Růžicková zemřela 27. září 2017 ve svých 90 letech. Celý život byla úzce spjata s hudbou Bohuslava Martinů, nahrála například jeho Koncert pro cembalo a malý orchestr, H. 246 u Supraphonu. Její manžel Viktor Kalabis byl dlouho- letým předsedou správní rady Nadace Bohuslava Martinů a v podstatě zakla- datelem Institutu Bohuslava Martinů.

Čest její památce!

Doporučujeme článek z pera Michaely Vostřelové pod názvem „Zemřela Zuzana Růžicková, první dáma cembala“ v čas. Harmonie ze dne 27. září 2017.

<https://www.casopisharmonie.cz>

Zprávy Společnosti Bohuslava Martinů

číslo 39

Praha – říjen 2017

Vydává: Společnost Bohuslava Martinů
Kontaktní adresa: Zborovská 68, 150 00 Praha 5
Redaktorka: Mgr. Daniela Kotašová, Ph.D.
(e-mail: daniela.kotasova@seznam.cz)

Fotografie otištěny s laskavým svolením
Institutu Bohuslava Martinů, Centra Bohuslava Martinů
v Poličce (© CBM Polička), Mgr. Jarmily Mráčkové,
Ing. Naděždy Šauerové, Mgr. Marka Obdržálka
a Vladimíra Všolka